

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för Veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för anatomi, fysiologi och biokemi

Hippologenheten

K47

Examensarbete på kandidatnivå

2015

**SCENARIER FÖR REKRYTERING AV
RIDSKOLEHÄSTAR ÅR 2020**

Nina Alveheim Känsälä

HANDLEDARE:

Lars-Gösta Naucér, Ridskolan Strömsholm
Karin Morgan, Ridskolan Strömsholm

Hippologiskt examensarbete (EX0497) omfattande 15 högskolepoäng ingår som en obligatorisk del i hippologutbildningen och syftar till att under handledning ge de studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Föreliggande uppsats är således ett studentarbete på G2E nivå och dess innehåll, resultat och slutsatser bör bedömas mot denna bakgrund.

SLU

Sveriges lantbruksuniversitet

*Scenarier för rekrytering av
ridskolehästar år 2020*

Nina Alveheim Känsälä

*Handledare Lars-Gösta Naucclér, Ridskolan Strömsholm
Bitr. handledare Karin Morgan, Ridskolan Strömsholm
Examinator Åsa Steninger, Ridskolan Strömsholm*

*Examensarbete inom hippologprogrammet, Strömsholm 2015
Fakulteten för Veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för anatomi, fysiologi och biokemi
Hippologenheten
Kurskod: EX0497, Nivå G2E, 15 hp*

Nyckelord: ridskola, hästbrist, avel

*Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se>
Examensarbete K47 Uppsala 2015*

INNEHÅLL

ABSTRACT	3
INTRODUKTION	3
TEORIAVSNITT	4
Framtidsspaning.....	4
Antalet hästar i Sverige.....	5
Ridhästaveln	6
Den svenska ridskolan	7
Den svenska ridskolehästen.....	8
MATERIAL OCH METOD.....	11
Material.....	11
Metod.....	12
Analys.....	14
PROCESS.....	16
RESULTAT	18
Workshop – resultat från analysen med matris	18
Workshop – resultat från innehållsanalysen.....	21
Övrigt.....	23
DISKUSSION	25
Resultat	25
Granskning av material och metod	30
Vidare forskning	33
Slutsatser.....	33
FÖRFATTARENS TACK	34
REFERENSER.....	34
Litteratur	34
Internet.....	35
Personliga meddelanden	36
Ej publicerat material.....	37
Läst men ej refererad litteratur	37
BILAGOR	40
Bilaga 1. Inbjudan till workshop	40
Bilaga 2. Framtidens ridskolehästar – finns de och hur ser de ut?	42
Bilaga 3. Scenarier för framtida ridskoleverksamhet	45
Bilaga 4. Tidsschema för workshop	47

ABSTRACT

It is important to ensure and develop the Swedish model for riding schools, since the pupils at a Swedish riding school learn both to ride and to handle horses. There is a pronounced problem of stagnation and in some cases a reduced demand in several of the equine industry sectors including breeding with decreased coverings. The aim of this study was to cast light on how representatives from the horse industry looks at riding schools and their recruitment of horses in the next five years. The research issue was "Will there be difficulties regarding horse recruitment in 2020 and in that case, what are the consequences?"

The results of this work consist mostly of material from a workshop on how the riding school will be affected by reduced breeding in the future. The workshop was attended by representatives of different parts of the horse industry and held Feb 4, 2015 at The Swedish National Equestrian Centre Stromsholm.

It is likely that Swedish Riding Schools in 2020 will divide into different niche in terms of both activity and type of horse, to a greater extent than today's riding schools. The traditional riding schools are likely to make use of warm-blooded horses, while riding schools that have created a niche for itself moves towards a more event-based activities are likely to have a horse population of other breeds.

The economy will be a major issue as horse recruitment appears to be a difficult funding issue for the riding schools. If school horses become more expensive, the impact on lesson pricing is still slight. The survey shows that there is a demand for a Swedish breeding of school horses and ponies in a larger scale and this should take place primarily at a larger facility, such as the national equestrian centres.

In the future it is likely that the instructor is increasingly required to educate and train horses and therefore it is important that young horse training is included in the instructor's education. This is also a good reason to locate the breeding of school horses to the national equestrian centres. Regardless of breed, the main characteristic of a school horse or pony should be a good temperament and the breeding must focus on this.

The riding schools of today depend largely on imported horses in the recruitment of horses, and is therefore not directly affected by the decline in breeding in SWB. An indirect effect is plausible since nothing indicates a decline interest in horses and there is a dramatic decline in breeding in all of Europe. What may be particularly worthwhile to grasp is that it is important for the riding schools to evaluate their own activities, adapting the horses to their profile, cutting edge in terms of customer care, marketing, business intelligence and to seek new solutions to finance the school horses.

Keywords: riding school, breeding, shortage of horses

INTRODUKTION

Svenska Ridsportförbundet (SvRF) (2010a) anser att den svenska ridskolemodellen är angelägen att värna och utveckla. Eleven vid en svensk ridskola kommer för att både lära sig rida och att sköta hästar. Ridsporten i Sverige är inte den exklusiva sport den är i många andra länder. Det finns i Sverige drygt 450 ridskolor med totalt cirka 125 000 ridande elever och cirka 9500 ridskolehästar (SvRF 2015). På ridskolan får eleven möjlighet att prova alla

tänkbara typer av hästar, vilket gör det lättare att hitta rätt häst, den dag eleven tar steget och köper sin alldeles egen (Jordbruksverket, SJV, 2013b).

Ridskolehästen är, som den beskrivs utifrån olika källor, importerad (Ahlqvist och Waerner 2007; Andersson 2010; SvRF 2013), vid införskaffandet sex till nio år gammal (Eriksson 2011), med en normalstor gång med god egen balans samt taktmässiga och rena gångarter (Drougge och Hansson 2008). Den är utbildad lätt klass, med bra temperament, exteriör och ett bra pris (Ahlqvist och Waerner 2007) samt köpt från en hästhandlare (Ahlqvist och Waerner 2007; Andersson 2010; SvRF 2013) för cirka 50 000-55 000 kronor (Jeppson 2014, pers. medd.; Ericsson 2014, pers. medd.). Ridskolehästarna stannar i genomsnitt åtta år i verksamheten (Eriksson 2011).

Betäckningarna inom svensk varmblodsavel har minskat med cirka 35 % mellan år 2008 och 2013 (efter Avelsföreningen Svenska Varmblodiga Hästen, SWB, 2014b). I övriga Europa har aveln uppemot halverats under motsvarande tidsperiod (Ernblad 2014, pers. medd.; Thorén Hellsten 2014, pers. medd.; Göransson 2014, pers. medd.). Alla raser som redovisar sin statistik hos Svenska Hästavelsförbundet (SH) visar liknande siffror under åren 2008-2013 (SH 2014). Enligt Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) (2014) går det att baserat på uppgifter om tävlingslicenser anta att det har varit en ökning av importerade hästar mellan år 2004 och 2010, eftersom antalet utförda licenser hos SvRF för utlandsfödda hästar har dubblats mellan de aktuella åren. Enligt samma rapport hade dessutom importernas andel av det totala antalet ansökta tävlingslicenser ökat med uppemot 60 % under samma period.

Ridskolorna är viktiga. Det är enligt SvRF (2010a) där eleven också i framtiden ska kunna komma i kontakt med väl skolade hästar, vilka under välutbildad personal utbildar ryttare på ett säkert och utvecklande sätt. En kärnfråga för ridskolan i framtiden kommer enligt dokumentet att vara rekrytering av hästar. Det är enligt samma dokument dels en avelsfråga, men också en fråga om hur hästar utbildas och fortbildas för sin uppgift. Mot bakgrund av att såväl den svenska som den europeiska aveln har minskat under ett antal år kan hästrekruteringen bli ett problem i framtida ridskoleverksamhet.

Syftet med studien var att genom en nulägesanalys i form av en workshop, inventera hur olika representanter från hästnäringen ser på rekrytering och behov av ridskolehästar den kommande femårsperioden.

Studien har två frågeställningar:

- Kan det bli svårt att rekrytera hästar till ridskolan år 2020?
- Vad kan det i så fall få för konsekvenser?

TEORIAVSNITT

Framtidsspaning

Enligt HNS's rapport (2012 opublicerad) *Hästnäring i förändring – En nuläges- och omvärldsanalys av svensk hästnäring* fanns ett uttalat problem med stagnation och i vissa fall en minskad efterfrågan inom flera av näringens verksamhetsområden som bland annat aveln, med minskade betäckningar samt ridskoleverksamheter med ekonomiska problem. Nischad affärsverksamhet såsom att bilda specialinriktade företag som producerar viktbara, snälla

och lätthanterliga ridskolehästar kan vara en god framtida affärsverksamhet år 2017 enligt Ivarsson (i SJV 2013a).

Vidare konstaterade HNS i rapporten (2012 opublicerad) *Hästnäring i förändring – En nuläges- och omvärldsanalys av svensk hästnäring* att det var svårt att få ett helhetsbegrepp om nuläget, eftersom många ”nya” hästsporter, främst islandshästsporten, vittnade om en positiv utveckling. De drog slutsatsen att hästnäringen behöver arbeta mer med framtidsorienterade och tillväxtrelaterade analyser samt samverkan mellan sport och spel, bredd och elit. Ridskolan har, enligt nulägesanalysen, haft en särskild betydelse för hela hästnäringen, eftersom den inte bara har rekryterat till ridsporten, utan hela näringen. Enligt nulägesanalysen har det skett en förändring från att kunden själv sökte upp ridskolorna till att ridskolan själv måste agera och vara synlig och bemötande. Kund/medlemsomhändertagande är frågor som behöver prioriteras enligt analysen. Vidare påpekar HNS i samma dokument att kunskap i affärskunskap, marknads- och omvärldsförståelse kommer att bli ännu viktigare i framtiden och att anläggningarna måste i framtiden kunna drivas mer resurseffektivt, med ett miljö- och hållbarhetsperspektiv och utgöra en del i samhällsplaneringen. Ett flertal föreningsdrivna ridskolor har idag ekonomiska svårigheter, medan många av de föreningar som har en kommersiell verksamhetsutövare har skapat en mer framgångsrik verksamhet enligt HNS's nulägesanalys.

Enligt SvRF (2010a) ska ridskolan vara platsen där verksamheten innebär allt ifrån motionsridning till tävling, men det är en utmaning hur ridskolans värden synliggörs. De framtida trenderna är att eleverna köper egen häst tidigare, specialgrupper med färre elever och fler vuxna elever men även drop in-ridning, högre krav på kvalitet och bristande hästkunskap (SvRF 2013). Vidare fann de att konkurrerande verksamhet är närliggande föreningar, icke anslutna ridskolor och andra idrotter samt även islandshästar, westernhästar och privata stall. För att möta framtiden behöver ridskolorna stöd av SvRF med ridskoleekonomi, utbildning för ridskolechefer och fortbildning för ridlärare och även hästrekrutering, dialog med kommunen och nätverk och erfarenhetsutbyte (SvRF 2013).

Antalet hästar i Sverige

Det totala antalet hästar i Sverige är svårt att uppge exakt. År 2012 uppskattades det totala antalet hästar till knappt 264 000 hästar enligt uppgift från avelsorganisationerna (HNS 2014). Då är både renrasiga och korsningshästar födda 1993-2012 summerade enligt uppgifter från de olika avelsorganisationerna. Vidare fann de att de mest populära raserna, enligt antal registrerade hästar, i Sverige mellan år 1993 och 2012 var svenskt varmblod (25 %), varmblodig travhäst (21 %), korsningar/okänd (11 %), islandshäst (10 %) och engelskt fullblod (6 %). Jordbruksverket (SJV) gjorde år 2010 en stor enkätundersökning och fann fram totalantalet hästar vara 362 700 (Nordgren 2014, pers. medd.). Mellan åren 2004 och 2010 har skett en ökning av andelen importerade hästar (HNS 2014).

I litteraturöversikten används uttrycken import och export för hästar som kommer från respektive flyttas till annat land än Sverige. Det korrekta hade enligt SJV varit införsel respektive utförsel när det gäller från/till andra EU-länder (Nordgren 2014, pers. medd.). De förstnämnda uttrycken är vedertagna och används därför som samlingsbegrepp för båda fallen.

Ridhästaveln

Vad gäller den svenska varmblodiga hästen bestäms hur aveln ska drivas enligt SWB (2014a) till stor del av rasens storlek och marknadens krav på hästarna. Även marknadens förmåga att betala styr till viss del vad som produceras (SWB 2014a). Visionen är; ”Svensk varmblodsavel ska höra till världens ledande ifråga om kvalitet på hästar som produceras för ridsportens olika discipliner. Svenskt varmblod ska vara det naturliga förstahandsvalet för svenska ryttare på alla nivåer” (SWB 2014a). Huruvida visionen uppnåtts kan dels mätas genom antalet svenska varmblod i landet, men även resultat uppnådda i nationella och internationella tävlingar i de olika disciplinerna på olika nivåer (SWB 2014a). Ett av de främsta strategiska målen för SWB är att vara ett av de mest framgångsrika avelsförbunden i alla discipliner, där framgång mäts i sportresultat (Thorén Hellsten 2014, pers. medd.).

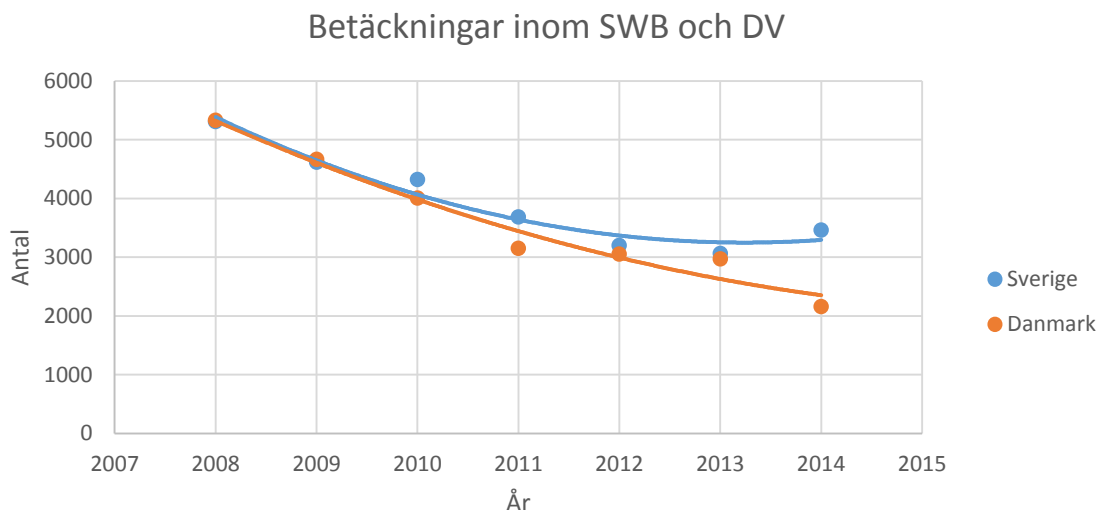
Enligt avelsplanen (SWB 2014a) ska ett gott samarbete mellan avel och sport eftersträvas, eftersom det är viktigt att föra dialog om vad sporten vill ha för hästar. Avelsmålet lyder: ”En ädel, korrekt och hållbar varmblodshäst som genom sitt prestationsinriktade temperament, sin ridbarhet, goda rörelser och/eller hoppförmåga är internationellt konkurrenskraftig.” (SWB 2014a). Den svenska varmblodiga hästen ska enligt avelsplanen även passa för ridskolebruk och som ren fritidshäst för promenadridning. Några av de mer preciserade avelsmålen, förutom de specifika för dressyr, hoppning och fälttävlan, är att den svenska varmblodshästen ska vara byggd för att naturligt bära sig i rätt form under ryttare och ha lätt för att utföra det arbete vi begär av den, den ska vara en frisk och hållbar häst med ett lätthanterligt, tryggt och gott lynne. Enligt avelsmålet ska temperamentet i övrigt kännetecknas av samarbetsvilja och lyhördhet.

Jönsson (2006) undersökte genom en enkät om avelsmålet skulle delas upp i helt separata mål för dressyr- respektive hopphästar samt om hänsyn skulle tas till temperament och exteriör i avelsvärderingen. Bakgrunden till denna studie var att den största delen av de som rider och nyttjar svenska varmblod är fritidsryttare och hobbyryttare. Ett fokus i studien var vilket temperament som skulle eftersträvas för kategorierna tävlingshästar, hobbyhästar och ridskolehästar. Av de som deltog i enkätundersökningen var 26 % tränare, 79 % var ryttare och 64 % var uppfödare. Av totalantalet deltagare var dessutom 21 % ridskolechefer. Flera personer tillhörde alltså flera av kategorierna. Enligt studien var viljan att dela avelsmålet lågt, då ingen kategori kom över 30 %. Av de som ville förändra avelsmålet svarade 22 % i en följdfråga att de ville inkludera hobbyryttarens och ridskolans behov. Resultatet visade en samstämmighet i att de mest eftersträvarvärda temperamentsegenskaperna var samarbetsvilja, lyhördhet och lugn samt cool häst. Tävlingsryttaren ville också ha explosivitet, motor och känslighet. Internationella och nationella ryttare angav vinnarinstinkt som viktigt, till skillnad från hobbyryttare och ryttare som tävlar på lokal nivå som i stället angav tålmodighet och vänlighet. Resultatet visade mycket små skillnader för önskemål om exteriör; de tre viktigaste var hovar, benkvalitet och benställning, medan kategorin ridskola angav hovar, benkvalitet och sadelläge.

Svedemark (2010) visar att majoriteten (88 %) av dagens uppfödare inom svenskt varmblod består av kvinnor, som i de flesta fall enbart använder sig av ett sto i avel. Enligt samma undersökning har nästan hälften av uppfödarna sin avelsverksamhet som hobby.

Betäckningarna inom svensk varmblodsavel och övriga raser minskade från 2008 fram till 2013, se fig 1 (Efter SWB 2014b; SH 2014). Övriga Europa har inom varmblodsaveln haft en liknande nedgång som Sverige under motsvarande tidsperiod (Ernblad 2014, pers. medd.).

Under år 2014 ökade betäckningarna inom SWB med 12 % sedan föregående år (Ernblad 2014, pers. medd.). År 2014 hade ett antal raser en försiktig ökning, varav den nordsvenska brukshästen stod för den mest markanta skillnaden; 327 inrapporterade betäckningar år 2013 jämfört med 471 stycken år 2014 (SH 2014).

Figur 1. Totalt antal betäckningar med danska varmblodshingstar respektive svenska varmblodshingstar. För de svenska varmblodshingstarna år 2008 inklusive hingstar med betäckningsbevis (totalt 70 betäckningar).

Nedgången i betäckningssiffrorna för det danska varmblodet liknar de svenska siffrorna, se fig 1 (Christiansen 2014, pers. medd.). Övriga europeiska avelsförbund är relativt förtegrna om sina siffror och sin statistik, vilket gör att det är svårt att få tillgång till officiella siffror. De tyska och holländska avelsförbunden är svåra att få statistik ifrån, men enligt muntliga källor rör sig nedgången de senaste fem åren upp mot en minskning på 30-50% (Thorén Hellsten 2014, pers. medd.). En ytterligare källa anger att betäckningssiffrorna närmare halverats rent generellt i Europa sedan 2008 till dags dato (Göransson 2014, pers. medd.).

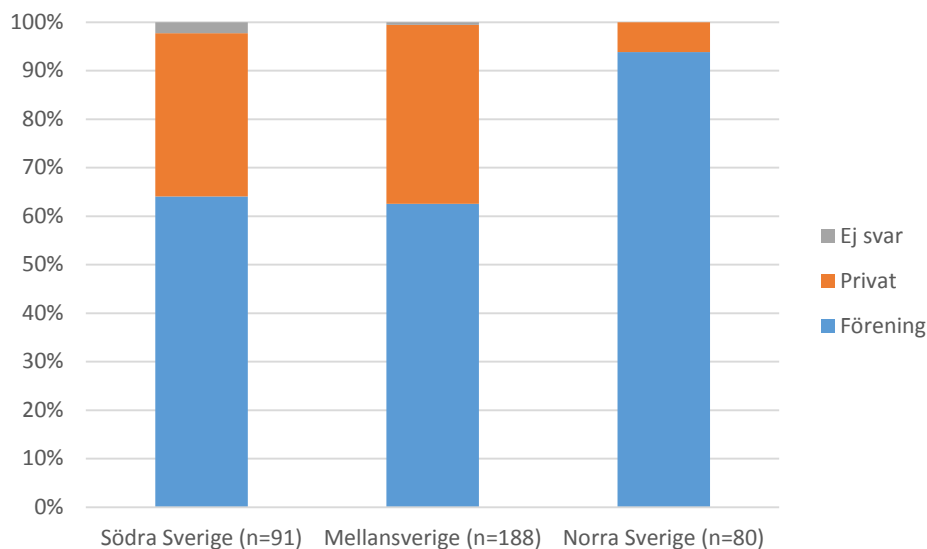
Den svenska ridskolan

Den svenska ridskolan fungerar som en utbildningsanläggning för ridutbildning, erbjuder den grundläggande hästkunskap som är nödvändig för en trygg tillvaro med hästen och är en samlingsplats och fritidsgård för barn, ungdomar och övriga ridsportintresserade (SJV 2013b). I många länder utanför Sverige finns fortfarande hästskötare på ridskolorna som förser ryttaren med en färdig häst i ridhuset (SJV 2013a). Eleven vid en svensk ridskola kommer för att både lära sig rida och att sköta hästar (SJV 2013a).

Enligt SvRF (Annergård 2014, pers. medd.) har antalet ridskolor i Sverige sedan år 2008 varit relativt konstant, ungefär 450-460 föreningar av totalt drygt 900 anslutna föreningar fram till år 2014. Ridskoleverksamheten drevs till cirka 70 % av föreningar med anställd personal. Resterande cirka 30 % av föreningarna hade ett samarbetsavtal med en privat näringsidkare. Det faktiska totalantalet ridskolor i Sverige är enligt Annergård okänt för SvRF, eftersom en del ridskolor har valt att ligga utanför förbundet.

Enligt ridskoleinventeringen år 2011-2012 bedrev 463 föreningar ridskoleverksamhet, i egen regi eller i samarbete med annan aktör, med i genomsnitt 212 uppsittningar i veckan (varierade mellan 18 till 990 uppsittningar per vecka) (SvRF 2013).

Enligt inventeringen är det stor skillnad i driftsform för ridskolorna i norra Sverige jämfört med de södra och mellersta delarna av landet, se fig 2 (SvRF 2011).

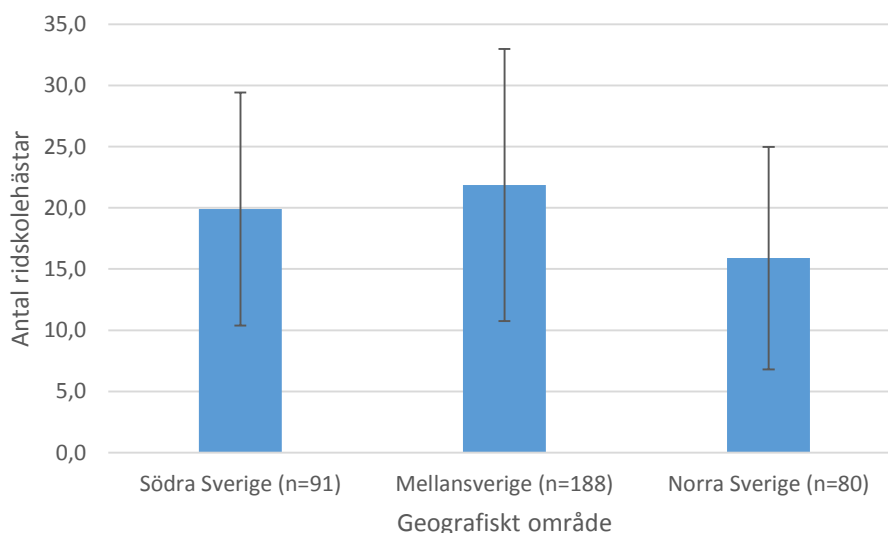

Figur 2. Sammanställningen visar ridskolornas driftsform fördelat geografiskt. Diagrammet har tagits fram efter bearbetning av SvRF insamlade grunddata (SvRF 2011).

Den svenska ridskolehästen

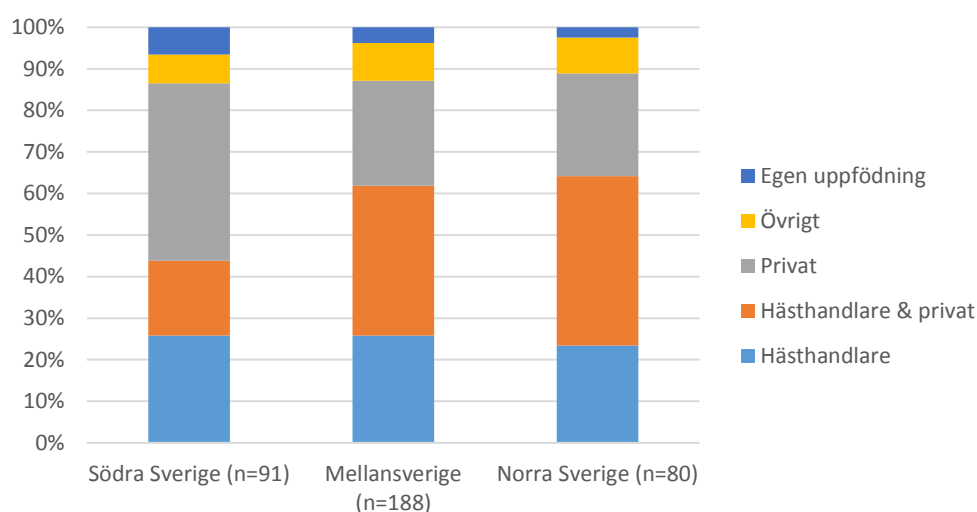
I SvRF:s hästhållningspolicy fastslås bland annat att hästar skall värderas lika, oberoende av kön, ras, ålder och härstamning (SvRF 2010b). Det finns ett mervärde i att ridskolan själv utbildar sina lektionshästar, eftersom den ridlärare som utbildar kan få ett speciellt förhållande till hästen samt eleverna har möjlighet att få kunskap om den unga hästens utveckling och utbildning (SvRF 2010c). Det finns enligt SvRF cirka 9500 ridskolehästar och ponnyer på landets ridskolor (SvRF 2015). Enligt SJV:s uppgifter finns det inom de 594 företag, som finns registrerade i gruppen ridskolor och turridningsföretag, 16 300 hästar (Nordgren 2014, pers. medd.).

Enligt ridskoleinventeringen (SvRF 2013) varierar antalet hästar på ridskolorna från tre till 62 stycken, med ett medeltal på 20 hästar, se fig 3 för fördelningen geografiskt (SvRF 2011). Drygt hälften av hästarna på landets ridskolor är ponnyer; 17 % A- och B-ponnyer och 38 % D-ponnyer (SvRF 2013).

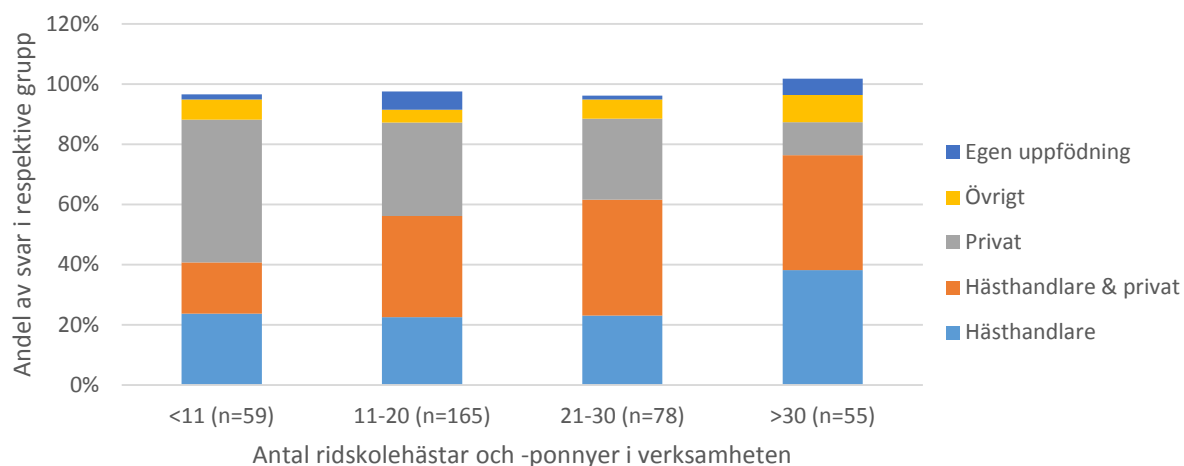
Figur 3. Antal ridskolehästar per ridskola fördelat geografiskt över landet. Diagrammet har tagits fram efter bearbetning av SvRF insamlade grunddata (SvRF 2011).

I inventeringen framkom att 67 % av ridskolorna köper hästar från privatpersoner och 60 % rekryterar från hästhandlare (SvRF 2013). I norra Sverige rekryteras ridskolehästarna i högre grad av hästhandlare eller hästhandlare och privat, medan både den privata rekryteringen och egna uppfödningen är störst i södra Sverige (SvRF 2011), se fig 4.

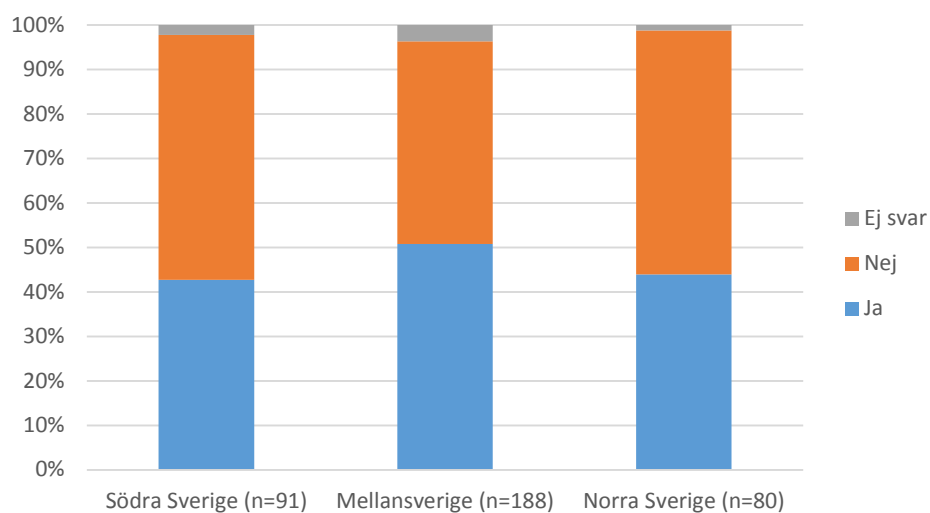

Figur 4. Rekrytering av ridskolehäst enligt geografisk fördelning. Diagrammet har tagits fram efter bearbetning av SvRF insamlade grunddata (SvRF 2011). SvRF (2011) redovisar svaren i grupperna ”hästhandlare” eller ”hästhandlare och privat”, därför används de grupperingarna för diagrammet.

Av de 357 ridskolor som svarat på frågan om egen uppfödning har 15 stycken (4,2 %) svarat att de har egen uppfödning (SvRF 2011). Egen uppfödning är vanligast på ridskolor med 11-20 samt över 30 ridskolehästar- och ponnyer i verksamheten (SvRF 2011), se fig 5. Att rekrytera via hästhandlare eller hästhandlare och privat ökar med ridskolans storlek, från cirka 40 % för ridskolor med upp till 11 ridskolehästar- och ponnyer till drygt 70 % för de ridskolor som har mer än 30 ridskolehästar- och ponnyer i verksamheten (SvRF 2011), se fig 5. Knappt hälften av ridskolorna har unghästar i ett utbildningssystem, se fördelning geografiskt i figur 6 (SvRF 2011).

Figur 5. Rekrytering av ridskolehäst kontra ridskolans storlek. Diagrammet har tagits fram efter bearbetning av SvRF insamlade grunddata (SvRF 2011). Flera svar var möjliga, därför varierar totalprocenten.

Figur 6. Unghäst i utbildningssystem på ridskolan, efter geografisk fördelning. Diagrammet har tagits fram efter bearbetning av SvRF insamlade grunddata (SvRF 2011).

Drougge och Hansson (2008) drog slutsatsen att ridskolor i Sverige har olika uttalade profiler, men enligt författarna har inte ridskolorna olika rekryteringsstrategier. Enligt Ahlqvist och Waerner (2007) köpte ridskolorna enligt medianvärdet in två hästar per år till verksamheten. Den mest eftersökta lektionshästen var enligt undersökningen en häst utbildad till lätt klass, eftersom den snabbt kan komma in i verksamheten och fungerar med många olika ryttare. Vidare visade deras resultat att de allra flesta ridskolehästarna i undersökningen rekryterades genom hästhandlare (74 %) eller kontakter. Anledningen till att ridskolorna valde att köpa sina hästar hos hästhandlare var att hästhandlaren i många fall erbjöd bytesrätt samt att hästarna ofta kördes till ridskolan för provridning. Även Andersson (2010) lyfte fram hög tillgänglighet, det vill säga att hästhandlaren kom till ridskolan med flera hästar samtidigt.

Ett lägre pris på de importerade än på de svenskfödda hästarna påverkade valet vid köp (Andersson 2010). Den faktor som skulle påverka valet att köpa fler svenskfödda hästar var

ett lägre pris (Andersson 2010). Enligt Anderssons studie var 49,7 % av de 464 ridskolehästarna utlandsfödda. Ahlqvist och Waerner (2007) menade att flera ridskolor önskade att uppfödare satsade på att föda upp stabila, hållbara hästar med bra temperament och inte bara sporthästar. Björck och Sandberg (2010) angav att ridskolehästarna används i verksamheten i genomsnitt 2,3 lektioner per dag. Svaren från de 51 ridskolorna i undersökningen innehöll information om 904 hästar och ponnyer. Enligt Carlsen och Grönlund (2010) användes ridskolehästarna på av SvRF kvalitetsmärkta ridskolor på 9-13 lektioner i veckan (35 %) och 14-18 lektioner i veckan (39 %). Enligt samma undersökning använde de flesta icke kvalitetsmärkta ridskolor sina lektionshästar 9-13 lektioner i veckan (60 %). Ridskolehästarna på de svenska ridskolorna borde för bästa beläggning användas i genomsnitt för tre lektioner per dag, sex dagar i veckan, men siffran är i dagsläget något lägre (Reilly 2015, pers. medd.).

Eriksson (2011) angav att tidigare studier hade visat att ridskolornas krav på hållbarhet hos ridskolehästen var åtta till tolv år i verksamheten, medan denna studie visade att 50 % av ridskolehästarna stannade åtta år i ridskoleverksamhet. Den mest frekventa anledningen till avyttring inom och under ett år var olämplig i verksamheten, medan vanligaste anledningen till avyttring under år två eller senare var avlivning för hälta och den näst vanligaste anledningen var pensionerad.

I enlighet med föregående studie redovisade Hagen och Nyblom (2013) att den vanligaste avyttringsorsaken hos Ackordhäststiftelsens varmblodiga hästar var problem i rörelseapparaten. Det hade över tid skett en signifikant ökning, som dock avtog för den yngsta gruppen hästar. Ökningen kan enligt författarna förklaras med utvecklad diagnostiserings-teknik. Kraven på lektionernas intensitet kan ha ökat i takt med att ridsporten utvecklats. Det kan bero på att ridning fått ökad konkurrens från övriga fritidssysselsättningar. Minskningen de senaste åren, för den yngsta gruppen hästar, kan tyda på en bättre anpassning till lektionerna och en bättre förståelse för hästens hållbarhet. Undersökningen visade också på en signifikant skillnad på antal år i verksamheten, medianåldern minskade från 22 respektive 20 år (hästar födda före 1980 respektive 1980 till 1989) till 13 år (hästar födda 1990 och senare).

MATERIAL OCH METOD

Material

Teoridelen av arbetet är skrivet bland annat med hjälp av data från SvRF, resultatet från ridskoleinventeringen genomförd år 2011-2012, erhållna som listor i Excel-format. Denna statistik bearbetades sedan i kalkylprogrammet Microsoft Excel, där data strukturerades för analyserna och diagram skapades. Materialet i övrigt har främst bestått av tidigare examensarbeten, men även olika aktörers officiella hemsidor och personliga meddelanden. Examensarbetena är hämtade från databasen www.epsilon.slu.se eller kopierade från original bevarade på Strömsholm.

En workshop, sex intervjuer och anteckningar från Ridlärardagen 2015, Stockholm, bildar underlag för resultatdelen av examensarbetet. Workshopen var en del av en temadag, 4 februari 2015 på Strömsholm, som inleddes med en clinic och efterföljande lunch. Clinicen ”RS Stegringsgrad i unghästutbildning 4-5 år” hölls av stallmästare Jens Fredricson, adjungerad professor Jan Jönsson och ridlärare Åsa Steninger. Syftet med en hel temadag var både att motivera resan till Strömsholm samt att inspirera inför eftermiddagens workshop. I arbetet ingår dessutom egenproducerade scenarier för år 2020.

Metod

Detta är en kvalitativ studie, med inslag av en konstnärlig process. Kärnan i en kvalitativ analys är att skapa mening ur en stor mängd data, att skilja ut det betydelsefulla och identifiera betydelsefulla mönster (Fejes & Thornberg red. 2015). För att besvara frågeställningarna och utreda syftet med undersökningen användes i huvudsak en workshop, som kompletterades med intervjuer. Genom dessa representanter från näringen framkom en indikation på tankar och åsikter. Detta kunde sedan kopplas till litteratur samt i den mån det var möjligt jämföras med resultat i tidigare undersökningar. I slutskedet av arbetet stämde resultatet av mot seminariet om ridskolehästen under Ridlärardagen 2015.

Förförståelse

En kvalitativ studie är i hög grad i händerna på sin författare, därför presenteras en kort bakgrund om mig. Jag är i grund och botten ”ett ridskolebarn”, som tidigt började arbeta på en ridskola med två godkända ridponnyhingstar på station och ponnyuppfödning. Vägen fram till idag kan synas krokig, men det finns tre faktorer som har kantat yrkesbanan; avel, sporthästar och ridskola/hobbyryttare. Efter genomgången hippologutbildning arbetade jag återigen två år på ridskola. Därefter följde 13 år av mestadels sporthästar och avel genom beridar- och stallchefsarbete på tävlingsstall kombinerat med hingststation. Under de åren hade jag återkommande lektioner på ridskola och kontinuerliga träningar för privatryttare, mestadels hobbyryttare. Sen två år tillbaka arbetar jag mer med avel än jag tidigare har gjort, utan att för den skull tappa de två andra för mig betydelsefulla komponenterna. Min förförståelse präglar mitt sätt att tolka information samt skeenden, men jag hade utan min erfarenhet och kunskap haft svårt att genomföra detta arbete.

Intervjuer

Hästförmedlarna till intervjuerna valdes ut efter en förfrågan till hippologstudenterna årskurs 3, Strömsholm, 2014-2015. Frågan ställdes både muntligen vid en föreläsning och via den slutna Facebook-gruppen ”H3 Väst är bäst!”. Frågan, ”Vilka hästhandlare, som säljer mycket hästar till ridskolor, känner du till?”, besvarades av totalt sex personer och två namn återkom flertalet gånger (Stall Roempke och Stall Kuskahus AB). För att få med ytterligare en hästförmedlare samt för att ha ställt samma fråga till en annan referensperson kontaktades en veterinär som årligen besiktat flertalet ridskolehästar och -ponnyer, Helena Gunnarsson. Båda de två namnen som nämnts tidigare återkom, därtill framkom namnet Carina Jeppsson, Vattle AB, som hästförmedlare lämpliga att kontakta. Intervjuerna med hästförmedlarna inleddes med en kort presentation av examensarbetet. Därefter följde en fråga (”Hur många hästar säljer du till ridskolor varje år?”) och uppmaningen att berätta om respektive verksamhet samt syn på ämnet.

Bo Slättsjö intervjuades i egenskap av varmblodssamordnare för Ackordhäststiftelsen. Intervjun med Bo Slättsjö genomfördes enbart mot bakgrund av ämnet för examensarbetet, utan framställda frågor, varpå denne pratade fritt kring ämnet. Kontakten med Monica Andersson etablerades via mailförfrågan till Svenska Ridtravarförbundet. I mailet efterfrågades en person med kunskap kring frågor om både ridskolor och ridtravare. Åse Ericsson föreslogs av Lars-Gösta Naucclér, efter förfrågan om ”en person med god insyn i ridskoleverksamhet med islandshästar”. Både Monica Andersson och Åse Ericson fick en kort presentation av examensarbetet samt frågorna ”Har du märkt någon efterfrågan för din ras från ridskolor? Hur tror du det blir i framtiden?” i syfte att få en bra öppning på intervjun.

Intervjuerna genomfördes med en mobiltelefon och anteckningar skrevs för hand löpande under intervjun. För att uppfatta riktigheten i lämnade uppgifter ställdes eventuella frågor, i övrigt inga följdfrågor. Den transkriberade texten bearbetades, skrevs samman som en artikel i ett Word-dokument, direkt efter intervjun. De tre respondenterna fick mail med respektive version för godkännande alternativt korrigerings. Dessa tre artiklar har skrivits ihop och kortats till texten kallad "Sammanställning av intervjuer".

Workshop

Inbjudan till workshopen (bilaga 1) mailades ut 5 januari 2015 till ett antal yrkesverksamma ur olika kategorier ur hästnäringen. Utgångspunkten för urvalet var att få till en grupp om cirka 25-30 människor ur olika områden av hästnäringen, men betoning på ridlärare och ridskolechefer. Ridskolorna som finns med i förteckningen över värdar för VFU-praktiken (verksamhetsförlagd utbildning) för hippologprogrammet bjöds in, totalt 25 ridskolor. Ett antal ridskolor från Stockholm Läns Ridsportförbund och Västmanlands och Södermanlands Ridsportförbund fick inbjudan. Urvalet i de två distrikten gjordes av respektive distriktskonsulent. De fick inbjudan och frågeformuleringen var "Kan du säga åtta till tio ridskolor i ditt distrikt som kan tänkas vara intresserade av ämnet och förmodligen skulle känna sig manade att komma på temadagen?". Totalt föreslogs 17 ridskolor, varav fem redan fått inbjudan i egenskap av VFU-värdar. Personliga kontakter resulterade i sju inbjudningar, varav fem stycken ridlärare. Allt som allt bjöds 42 ridskolor in. Inbjudan fick även hippologstudenter årskurs 3, Flyinge och Strömsholm, 2014-2015, lärare och personal vid Ridskolan Strömsholm och Flyinge samt Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), hippologgruppen samt hästforskare vid SLU. Därutöver mailades inbjudan till ett antal organisationer och föreningar inom hästnäringen som berörs av frågeställningarna, de fyra största försäkringsbolagen (på hästsidan) samt de som intervjuats för examensarbetet.

Totalt anmälde sig 44 personer till temadagen, de blev fördelade i följande kategorier efter yrke; avel (3 st.), forskare (3 st.), organisationer/företag (8 st.), ridlärare/ridskolechefer (23 st.) och utbildning (7 st.). Sex personer ur hippologprogrammet, årskurs 3, Strömsholm, deltog under dagen, förutom i grupperna och redovisningen. Två personer från utbildning samt en person från forskargruppen fick förhinder. Deltagarna fördelades i fem grupper efter devisen "inte två personer från samma arbete/organisation" i den mån det gick att följa.

Deltagarna fick via mail en vecka innan utsatt datum en populärvetenskaplig version av teoridelen (bilaga 2). Scenarierna (bilaga 3) som presenterades under workshopen är skrivna helt efter författarens eget huvud, men med stor hjälp av samt inspirerade av författandet av teoridelen. Även Lars-Gösta Naucleur presenterade ett scenario (bilaga 3). Scenarierna fick stå för en övergång mellan teoridel och gruppdiskussioner, som en utgångspunkt för diskussionerna. Huvudsyftet var att inspirera, utan att vara ledande. Den populärvetenskapliga versionen innehöll fem frågor, vilka var desamma som de fem frågorna som workshopen byggdes upp kring. Varje grupp fick en huvudfråga, som de ansvarade för att redovisa, samtidigt som de övriga fyra frågorna skulle behandlas. De fem frågorna fördelades slumpmässigt ut till de fem grupperna. Innan gruppdiskussionerna fick grupperna ett tidsschema (bilaga 4) med en kort instruktion.

Ridlärardagen 2015

SvRF genomförde under år 2015 Ridlärardagen med temat "hästen" på tre platser i landet, Jönköping (170 anmälda), Umeå (40 anmälda) och Stockholm (170 anmälda). Anteckningarna som bildar underlag för referatet i arbetet är från seminariet i Stockholm, den

4 mars. SvRF's ridskolekonsulent Anna Reilly ledde ett seminarium om ridskolehästen där fakta integrerades med en utfrågning och diskussion med deltagarna. Frågorna ställdes av Anna Reilly, fanns att läsa på en Power Point-presentation och diskuterades under cirka fem minuter "med grannen". Därefter fick en av deltagarna slumpmässigt ordet. I arbetet kommer ett sammandrag av de för arbetet relevanta frågorna redovisas. Anteckningarna är dagen efter avstämda mot Sarah Thunholms minnesanteckningar.

Analys

Bearbetningen av materialet från workshopen skedde med en textanalys i form av en innehållsanalys och en parallell variant med en matris. Analysen och tolkningen av redovisningarna började till viss del redan under datainsamlingen genom att moderatorn, Gun Naulé, ställde två relevanta frågor samt avslutningsvis sammanfattade ett intryck från redovisningen som alla grupper instämde i. De två frågorna kan ses som ett önskemål om förtydligande från auditoriet på frågorna "Behövs en svensk ridskolehästuppfödning?" (unison JA) och "Sker den uppfödningen alltså på större anläggningar?" (inte lika distinkt ja). De två frågeställningarna och de svar som framkom är de enda som är av större betydelse för undersökningen. Övriga följdfrågor som ställdes av moderatorn var mer av karaktären "Ni menar alltså...?", "Har jag uppfattat er rätt om...?". Svaren från de två ovan nämnda frågorna är inte medräknade i resultatet överhuvudtaget, utan får betraktas som övergripande sammanfattningar.

Analys med matris

Redovisningen under workshopen filmades med en videokamera och dessutom togs en ljudupptagning med dator som backup. Transkriberingen skedde dagen efter redovisningen. Det transkriberade materialet stämades av både mot de anteckningar som förts under workshopen (av både författaren och Karin Morgan) och respektive grupps blädderblocksblad från redovisningen. Alla tre överensstämde i princip till varje ord, även om de handskrivna nedteckningarna bestod både av vedertagna förkortningar och även egna förkortningar av texten. Analysen inleddes med både många genomläsningar och genomlyssningar av det inspelade materialet. Därefter flertalet genomläsningar av transkriberingen och de båda minnesanteckningarna. För att få ner materialet i analysenheter, för att kunna reducera det innehållsligt, skrevs ord, fraser, meningar upp på ett cirka 1,5 *1,5 meter stort pappersark. Dessa bärande analysenheter placerades gruppvis indelade i respektive fråga. Detta pappersark la grunden för innehållsanalysen, dessutom drogs slutsatser som gick att utläsa direkt från arket. Efter den inledande uppdelningen i analysenheter tillskrevs analysenheterna en kod/kategori, i form av en meningsbärande enhet. I rutmönstret placerades utsagorna in i form av dessa meningsbärande enheter, det vill säga enstaka fraser, meningar eller meningssekvenser. De hade alla gemensamma nämnare som berörde studiens frågeställningar och kategoriserades under rubriker som är desamma som frågeställningarna. Sorteringen skedde med hjälp av både transkriberingen och inspelningen för att säkerställa både att alla kommentarer kom med och att ingen hamnade i fel kolumn (grupp). I rutmönstret räknades de meningsbärande enheterna för att få ut de tema som återkom flest gånger, vilka grupper som använt dem och hur ofta respektive grupp hade återkommit till dem (se fig 7).

	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3	Grupp 4	Grupp 5
Fråga 1					
Fråga 2					
Fråga 3					
Fråga 4					
Fråga 5					

Figur 7. Matris för resultatbearbetning av workshopen. Exempel; Grupp 1, fråga 1; Globalisering, urbanisering, digitalisering. Polarisering; stad-land. Modeller för feedback – främst storstad. Livsstil-välj livsstil. Islandshästar. Grupp 2 med input i fråga 1; Nischa sig både vad gäller hästtyp och verksamhet. Se olika ut, landsort/stad. Travare. Därefter fördes input i fråga 1 från grupp 3 till 5 in i rutorna. Samma förfarande, både för huvudfråga och input i frågan, skedde därefter för följande grupper.

Det första skedet bestod av att bearbeta det transkriberade materialet för att finna de ställen i utsagorna som berör de aktuella fenomenen. Därefter fortskred analysen med bearbetning genom läsning och reflektion. Framställningen av det centrala mönstret bestod i att eliminera eventuella irrelevanta utsagor, upprepningar och foga samman meningsenheter med ett liknande innehåll. Som exempel kan ges att meningar som ”polarisering – delas upp i stad och land”, ”ridskolorna måste nischa sig...” och ”det kommer att bli ett brett spektra på hur ridskolorna ser ut...” fogades samman tack vare sitt närliggande innehåll. Detta kom att bli resultatdelens textdel som presenteras var fråga för sig. Sedan identifierades de centrala teman som träder fram i respektive beskrivning. Centrala, återkommande tema plockades fram, i detta fall polarisering, svenskfött, depå, svensk ridskolehästavel. Det som går igen som en gemensam nämnare är (hästens) temperament, kunden (-s vilja) och ridlärarna (-s kompetens). Dessa plockades ut genom att alla gruppers olika tema jämfördes med varandra för att finna de teman som var återkommande och därefter identifierades de gemensamma nämnarna. Resultatet presenteras i form av de fem frågeställningarna.

Innehållsanalys

En innehållsanalys föregås enligt Kvale och Brinkman (2009) alltid av upprepad läsning av materialet, vilket redan var genomfört innan det första nedtecknandet av materialet i analysenheter. Enligt författarna bör nyckelord och –meningar kondenseras till koder med bibehållet innehåll, vilket genomfördes med materialet som ett första steg. Dessa koder grupperades i kategorier (teman), för att kunna kvantifiera hur ofta specifika teman tas upp. Närvaron eller frånvaron av ett fenomen uttrycktes med ”+” och ”-”, vilket enligt samma källa enkelt låter sig göras om undersökningen har fasta och väl definierade kategorier – i detta fall de fem frågeställningarna från workshopen. Alla tema ska enligt källan representera innehållet och svara mot syftet, utan att utelämnas något väsentligt eller inbegripa något irrelevant. Ett par teman placerades ut till en lämplig kategori, eftersom nyckelorden och –meningarna var hämtade från flera kategorier.

I detta arbete presenteras innehållsanalysen i punktform kompletterat med citat för att exemplifiera och belysa den genomförda tolkningen. Citaten är ordagrant återgivna från videoinspelningen av redovisningen.

PROCESS

Arbetet kan beskrivas som en berg- och dalbana av känslor. Följande text är sammanskriven av sporadiska dagboksanteckningar över arbetets fortskridande. När ämnet väl var valt och det första mötet med handledarna var avklarat infann sig en lugn, men nyfiken känsla. Det var rätt ämne ur flera synvinklar, både ridskola och avel ligger mig nära om hjärtat. Det är dessutom ett mycket aktuellt ämne, som berör stora delar av hästnäringen. Jag skulle få genomföra en workshop – mycket motiverande, roligt och utmanande. Efter att jag hade fått materialet i form av Excel-filer infann sig en nästan förlamande känsla av frustration – hur skulle detta någonsin bli ett färdigt arbete? Från min sida genomfördes inte mycket mer än frustrerade förslag på angreppsvinklar till den första diskussionen i grupp. Ämnet kändes för stort och jag visste inte alls hur jag skulle attackera det. Efter den gruppdiskussionen inföll sig återigen ett lugn. Ett lugn som har varit nödvändigt för att arbetet skulle bli till. Jag återtog kontrollen över ordet och hade sen den dagen en mycket klar bild av hur jag ville att arbetet skulle bli. Jag visste att det hela tiden skulle bli för stort till omfånget, för mycket, det skulle spreta och vara envist åt alla håll. Nyfikenhet och intresse är min största fördel som person och för mig en stor drivkraft. De egenskaperna har även varit en nackdel då det gäller att komprimera och hålla sig till sakfrågan. Lugnet i mig har hela tiden grundats på att jag vet vad jag vill med arbetet och att jag kommer att se till att bli klar i tid. Processen har dock varit känslornas berg- och dalbana.

Efter den första månadens fascination över hur mycket intressant det går att ”snubbla över”, det ena leder till det andra, satt jag med ett mastodontunderlag till teoridel som spände över ett för stort område. Eftersom jag är van att få stryka i allt jag skriver är det i sig inget problem. Problemet var att välja ut vad som är relevant för just mina två frågeställningar. Inte se det ur synvinkeln ”vad är intressant”? För det fanns mycket material som var intressant. Sedan kom den största dalen - en stor självförtroendesvacka i skrivandet. Jag kan inte skriva vetenskapligt. När jag insåg det försvann en stor del av arbetsglädjen och jag drabbades av vad som närmast kan beskrivas som skrivkramp. Under den andra gruppdiskussionen lyssnade jag än på den ena, än på den andra, på vad som är bäst för arbetet. Det visste alla andra, utom jag själv. Tillbakaskuffad på rätt väg av mina handledare (TACK!) kunde jag sedan fortsätta. Egentligen inte speciellt tilltufsad i psyket utan laddad med lagom mycket adrenalin för att genomföra temadagen inklusive workshopen.

Workshopen var en lycklig, lyckad dag. Den var rolig, kreativ och andades framtidstro. Jag är otroligt glad och tacksam över de människor som tog sig tid att komma till temadagen och framförallt delade med sig så mycket av sina kunskaper och tankar. Den enda kategori jag saknade var hästhandlare, men samtidigt hade jag med så många ridlärare och ridskolechefer, som handlat hästar i så många år till ridskolor, så de har mycket av den erfarenheten. Annars var blandningen av människor optimal, det behövs olika synsätt ur olika vinklar för att bli riktigt givande diskussioner. Gruppsammansättningen blev optimal. Ett stort plus var att jag utan att vara medveten om det lyckades dela in flera människor i grupper där huvudfrågan var en fråga de själva brinner för. Detta var en slump då grupp 1 fick fråga 1 och så vidare. Samtidigt är det sannolikt att jag, hur jag än hade delat upp grupperna och delat ut frågorna, hade fått samma resultat eftersom detta är människor som är engagerade i frågan i stort och har åsikter som de vågar framföra och stå för.

Det var för mig en glädje att transkribera filmupptagningen, det var nästan som att få uppleva gruppredovisningarna en gång till. Därefter följde ett par veckors tid av malande av böcker om kvalitativa undersökningar och kvalitativ analys, genomläsande av anteckningar och det transkriberade materialet från gruppredovisningarna. I övrigt presterades inte mycket. Då klev

jag ur den säkra bubblan, fortfarande med ett lugn över mig, men kände en viss frustration över att behöva skriva något som för mig inte var självklart... skriva vetenskapligt. Från att ha känt mig på hemmaplan vid genomförandet av workshopen till att kliva ut på det gungande havet igen. Men, jag visste vart jag ville och vad jag ville skriva. Så jag började perioden efter workshopen med att sammanställa denna text för att beskriva processen så långt den vid den tidpunkten var kommen. Det tog tre veckor efter transkriberingen innan jag påbörjade analyserandet, dels för att jag behövde den tiden för att läsa ett antal böcker om kvalitativ analys, men också för att arbetet behövde mogna. Den tiden tror jag är en del av analysprocessen, att inte ha för bråttom. Det behövs tid för reflektion och eftertanke – som kommer naturligt som en del i vardagen. Min egen form av analys, som jag hade väldigt klart för mig i huvudet började jag med. Innehållsanalysen var helt ny för mig och därför behövde den få ta tid.

Den del av arbetet som gett mig mycket inspiration är så klart workshopen. En tanke som jag hoppas kunna bolla över till Ridskolan Strömsholm är att varje år i februari genomföra en workshop på ett förutbestämt tema. Deltagarna kan med fördel spänna över olika kategorier ur hästnäringen. Det kan exempelvis vara ett projektarbete för en grupp studenter eller en del av ett examensarbete att genomföra workshopen. Tiden är rätt på året, att inleda året, efter julhelgerna, i en tid då det inte är tävlingar, årsmöten eller andra stora evenemang med en inspirerande temadag. En workshop blir gärna en fortbildning i sig. Innehåller sedan även temadagen en clinic eller en föreläsning till exempel, innebär den ännu mer inspiration och fortbildning.

Nu när jag är i slutfasen av arbetet vill jag än en gång poängtera att det är en stor fördel att det tog lång tid att skriva arbetet, det blev en del av analysprocessen. Resultatet fick mogna fram, vilket jag bara ser fördelar med. Eftertanke och resonemang tar och ska få ta tid. Det väsentliga var att jag prioriterade att transkribera resultatet från workshopen och Ridlärardagen 2015 samt stämde av mot minnesanteckningar i direkt anslutning till respektive evenemang. Dessutom kan jag något nöjt konstatera att jag har haft stor nytta av min relativt breda teoridel. Jag hade tidigare strukit en del ur teoridelen som jag la till nu i slutfasen för att det var av betydelse i diskussionerna. Jag önskar samtidigt att jag hade gått vidare med kontakterna med de olika svenska rasföreningarna för ponny. En första mailkontakt etablerades med flertalet registratorer, som bekräftade nedgången i aveln, men jag avslutade ”ponnyspåret” då teoridelen blev så stor till omfånget. Det är med facit i hand en brist eftersom lite mer än hälften av landets ridskolehästar är ponnyer. Frågan är här, precis som för SWB, hur många av de ponnyerna som avlas för ridskola? Troligen kommer många av ridskoleponnyerna från hästförmedlarna. Detta kan vara ett uppslag till ett kommande examensarbete. Fler förslag till framtida examensarbeten presenteras i sammanfattningen i resultatdelen.

En del av processen med att skriva ett examensarbete som detta är att det är allt annat än statiskt och konstant. Det är ett levande arbete som formas efterhand. För att exemplifiera detta har jag valt att ha kvar frågeställningarna i sin initiala form. De var bundna till kvantitetsaspekten. Kvantitets- och kvalitetsaspekten är dock inflätade i varandra och går därför inte att separera. Frågan borde ha formulerats *”Vilken förändring sker på den svenska ridskolan fram till år 2020, hur påverkar det hästmaterialet och därmed rekryteringen?”* Detta medför att en följdfråga per automatik blir *”Kommer vi kvalitativt att uppleva förändringar av hästmaterialet på ridskolan?”* Efterfrågan och därmed rekryteringen av ridskolehästar kommer att styras av hur ridskolorna i framtiden kommer att se ut. Jag har lärt mig under framställandet av detta arbete att det hör till arbetets natur att frågeställningarna

ändras något. Jag vill dela med mig av den kunskapen och kommer inte att ändra på frågeställningarna för att de bättre ska passa till arbetet i sin helhet.

RESULTAT

Workshop – resultat från analysen med matris

Fråga 1. Hur kommer den svenska ridskolan att förändras fram till år 2020?

Förändringar av stor betydelse för ridskolorna kommer att vara;

- Globalisering
- Urbanisering
- Digitalisering
- Polarisering

Ridskolorna kommer att nischa sig både vad gäller verksamhet och hästtyp, avgörande blir det geografiska läget. De kommer främst att delas upp i stads- respektive landsbygdsridskolor. Karakteristiskt för stadsridskolorna, främst traditionella ridskolor, blir i huvudsak ridning under vardagarna, individualisering, tidsknapphet, tidsoptimerat för kund och verktyg (till exempel filmning, hjälmkamera, appar) för en omedelbar feedback kommer att utformas. Säkerhetsaspekten blir viktig. Landsbygdsridskolorna kommer i hög grad stå för en upplevelse- och njutningsfaktor samt kommer ha mer blandade typer av hästar (exempelvis nordsvenskar, travhästar och islandshästar), egen uppfödning och unghästar. En del ridskolor kan exempelvis ha nischat sig mot en tävlingsverksamhet eller ett unghästprojekt för att behålla 12-15-åriga elever som är på väg att lämna ridsporten.

Kunden kommer att välja en livsstil samt troligen prioritera ett antal frågor (exempelvis klimatsmart, djurvälstånd, arbetsmiljö) som påverkar valet av ridskola. Detta breda spektra av ridskolor ska inte värderas och det måste finnas en stor acceptans för olikheterna. Det kommer ur många aspekter bli viktigt med samarbete mellan ridskolor, även mellan de förmodade olika typerna av ridskolor.

Fråga 2. Hur kommer den svenska ridskolehästen att se ut år 2020? Vilka raser kommer att efterfrågas? Härstamningar? Svenskfödda eller importerade?

Ridlärarkåren är stor och kunnig och det är dess plikt att tala om vad den vill ha för typ av häst.

Den traditionella ridskolehästen ska vara;

- samarbetsvillig, uppmärksam och lugn (inte nervös, spänd eller aggressiv).
- hållbar, ha bra temperament och framåtbjudning.
- en häst som är ridbar, kvadratisk och i egen balans.
- framavlade ur det bra hästmateriel som redan finns i Sverige.
- en häst som främjar utveckling hos ryttare.

Den traditionella ridskolan vill alltså ha en varmblodig ridhäst som är möjlig att skapa ur det material som redan finns i landet, medan de ridskolor som nischer sig mer mot annan typ av verksamhet med fördel kan ha andra raser. Det avgörande är hästens egenskaper, inte raser

eller härstamning. Sportryttaren söker samma typ av häst som ridskolan och hobbyryttaren, det är bara vissa egenskaper, eller i hur hög grad en viss egenskap framträder, som skiljer. Vid treårstest och kvalitetsbedömning mäts temperamentet, så informationen finns. Dessutom kommer verktygen för att välja rätt sto till rätt hingst bli ännu bättre framöver.

Ridskolehästen ska vara svenskfödd: Det är viktigt att ha en inhemsk produktion, eftersom det framöver troligen blir hästbrist i hela Europa.

Fråga 3. Hur kommer/bör vi rekrytera ridskolehästar i framtiden?

Ett förslag värt att undersöka och räkna på är uppfödning av ridskolehästar i stor skala på en depå, exempelvis Lötén (Strömsholm), Flyinge eller på naturbruksgymnasier. Ridskolor, uppfödare och även privatpersoner kan placera en 2,5-åring på en depå och ”hämta ut” den som fyra- eller femåring. Det är även viktigt att söka rätt häst för affärsidén/verksamheten, ha en seriös kontakt med handlare och privatpersoner samt skapa nätverk och samarbeten ridskolor emellan. Framöver bör marknadsföring av den svenska ridskolan prioriteras, så att privatpersoner ”vågar” sälja sin häst till en ridskola. En bättre kommunikation mellan ridskolor kan utmynna i samarbete kring rekrytering, försäljning och köp av häst, hästbyten ridskolor emellan, kompetens, fastighetskötsel med mera. Ridskolorna samarbetar gärna med Ackordhäststiftelsen.

Gruppen kan tänka sig att köpa utländska hästar, varpå ett par repliker från representanter ur andra grupper kom. En röst sa att det viktiga är att hästen är svenskfödd, oavsett stam. En inhemsk produktion är, förutom inför en stundande hästbrist, viktig för att öka antalet kontaktytor. Ju fler som arbetar med hästar och hästrelaterade produkter och tjänster, desto fler som kommer i kontakt med hästar och potentiellt odla ett eget hästintresse. Detta gynnar även ridskolorna, som kan få fler elever. En annan röst framhöll vikten av att rekrytera nya uppfödare. Om det bara står ”import Tyskland” och ”import Holland” på ridskolehästarnas namnskyftar – var föds intresset för avel då?

Fler kommentarer angående de importerade hästarna är att det i framtiden förmodligen blir ännu viktigare att hantera frågor kring smittspridning och att svenskfödda hästar är friskare än importer (enligt statistik från försäkringsbolag). Förslag för rekrytering som framhölls var samarbete mellan ridskolor och uppfödare. Antingen genom att ”beställa” en avkomma från ett sto med rätt kriterier eller samarbeta om inridning och utbildning av ett antal unghästar. En annan åsikt som framfördes var vikten av fortsatt utbildning av blivande ridlärare, det är mycket viktigt att ridlärarna får en bra unghästutbildning. Om det fanns depåer för att föda upp ridskolehästar på riksanslagningarna skulle det vara en naturlig del av utbildning och fortbildning av ridlärare. Ett sådant system, när det fungerar optimalt, genererar mest troligt fler som både vill utbilda och fortbilda sig samt ridskolor som både vill lämna in häst för avel/utbildning och köpa häst.

Fråga 4. Behövs en svensk ridskolehästavel?

Svaret på frågan var ett enhälligt ”ja”, även om åsikterna gick isär något. En deltagare menade på att det redan finns ridskolehästar i landet. Fokus behöver ligga på index, så att de hästar som är lämpliga för en ridskoleverksamhet kan identifieras. Det gäller att använda verktygen som finns, BLUP-avelsvärden och protokoll för linjär beskrivning. Andra menade att dagens hästar står för högt i blod för att kunna användas som ridskolehästar. En huvudfråga är ekonomin. ”Ridskolorna handlar gärna svenskt om det finns till rätt pris – vad nu det är?!” Vill uppfödare i Sverige släppa iväg hästar till de priser ridskolorna är beredda att betala?

En önskan är att aveln för en svensk ridskolehäst sker vid en depå, i stor skala. Fokus vid uppfödningen ska ligga på temperamentet, ridskolorna ska kunna utbilda eleverna från att de är unga.

Avel vid en depå kräver en ekonomisk kalkyl, en strategi och en handlingsplan. Vikten av ett samarbete mellan uppfödare, ridskolor och organiserad vidareförmedling av hästar till och eventuellt mellan ridskolor, utifrån deras behov och krav, betonades också. Hästutbildning kan vara en nisch för landsbygdsridskolor, där utrymmesmöjligheter finns i högre grad än hos storstadsridskolorna, som kan ha större ekonomiska resurser. Det kommer att behövas en genomtänkt organisation kring hur utbildningen sker, om inte all utbildning sker vid depån.

För att genomföra en svensk ridskolehästavel vid en depå måste alla faktorer, från stoägare, uppfödare, hingstägare till uppfödningshantering optimeras så att kostnaderna blir så låga som möjligt. En fyraårig ridskolehäst kan enligt gruppen få kosta 70 000 kr inklusive moms, dock ville uppfödaren i gruppen sälja samma häst för 80 000 plus moms.

Fråga 5. Behöver, och i så fall hur, ridskolorna hjälp vid rekryteringen av ridskolehästar?

Ridskolorna behöver hjälp med att organisera nätverk och samarbeten mellan ridskolor, både mellan stads- och landsbygdsridskolor och mellan olika sorters verksamhet. Det kan förslagsvis tas fram modeller för premiering, diplomerings och tävling för bästa ridskolehästen för att motivera att föda upp bra ridskolehästar. Det krävs drivkrafter för att genomföra en satsning för att ta fram en modell för svensk ridskolehästavel. Det är inte de befintliga småuppfödarna som är producenter av ridskolehästarna. Det krävs en storskalighet, med fördel förlagd till riksanslagningarna.

Ridskolorna behöver till viss del hjälp med att rida in och utbilda hästar och ponnyer. Detta kan ske på riksanslagningarna, där det behövs unghästar i utbildningarna. Riksanslagningarna kan med fördel ha både ponny- och hästavel, eftersom även ponnyer kan användas vid ridläro-utbildningarna. Ett förslag lades fram att ridskolor i landet tillhandahåller sitt bästa ridskolesto, som betäcks på depån. Stomaterialet är viktigt, det krävs 40-50 bra ston. En hingst är lättare att rekrytera, den kan köpas in till depån. Det finns två skäl till att ridskolehäst- och ridskoleponnyaveln ska ske på riksanslagningarna. Dels är uppfödarna inte roade av att få stämpeln ”vi föder upp ridskolehästar”, men också för att kunna visa (både nationellt och internationellt) att riksanslagningarna föder upp ridskolehästar och uppfödarna får ha kvar ”guldpaketet” att föda upp tävlingshästar. Eleverna vid riksanslagningarna kan utbilda hästarna till olika nivåer, allt från fyra till sju år, eftersom ridskolor har olika möjligheter att ta emot unghästar och en del vill ha något mer utbildade hästar. Det kommer troligen krävas mer i framtiden av ridskolorna att utbilda hästar, det kommer ställa högre krav på ridlärarna. De ska utöver att undervisa utbilda hästar.

Om ridskolehästen skulle kosta 100 000 kr mer, den är 8 år i verksamheten och går cirka 600 timmar per år, blir lektionspriset 20 kr dyrare. Prishöjningen är rimligtvis överkomlig, det är med andra ord snarare en finansieringsfråga. Det kan vara en fråga att diskutera med SvRF, Ackordhäststiftelsen och eventuella sponsorer/samarbetspartners.

Summering av workshopen

Under den följande avslutningen dök frågan ”hur många ridskolehästar behöver ridskolorna rekrytera varje år?” upp och detta besvarades av deltagarna som räknade högt. Deltagarna antog att ridskolorna har i genomsnitt 20 hästar och kom därefter, efter en gemensam diskussion, fram till att en sådan ridskola behöver rekrytera två till tre hästar per år. Deltagarna enades om att två var resursmässigt realistiskt. Deltagarnas gemensamma slutsats var därför att Sverige cirka 450 ridskolor har ett rekryteringsbehov av cirka 900 ridskolehästar per år. Anta att 450 ridskolor, med 20 hästar i verksamheten i genomsnitt, byter 2-3 hästar per år och detta ger ett rekryteringsbehov av 900-1350 hästar/år, varav 50 % ponnyer.

En deltagare, som i sitt yrke som ridskolechef, genomfört unghästprojekt på ridskolan berättade om upplägget. Hon menade på att det finns många aspekter på det, allt behöver inte räknas i kronor och ören. Det är ett mycket bra projekt för de elever som vill mer, men inte vill tävla. Ridskolan köpte vid ett tillfälle fem hästar till ett unghästprojekt, fyra går kvar i verksamheten och den femte såldes lite dyrare. En av eleverna som deltog i projektet går idag hippologutbildningen, så ridskolan utbildar även människor till näringen. Det finns många mervärden. Tack vare projektet blev sammanhållningen på ridskolan bättre. Nackdelarna med projektet är att det tar tid, kräver en duktig instruktör med stort engagemang och om den resursen saknas kan det också vara en nackdel.

Efter workshopen har jag emottagit flertalet mail med både ett tack för dagen och i ett par fall kommentarer från funderingar eller egna summeringar över dagen. *”En tanke som slog mig var att vi ställer väldigt stora krav på ridskolehästen men vi är inte villiga att betala några större summor för den. Det känns som om ridskolehästen som varumärke skulle behöva ses över.”* Skribenten jämförde med att köpa en begagnad bil, beroende på inköpspriset ställer de flesta realistiska krav på bilarna, vilket inte verkar vara fallet med ridskolehästar. Texten fortsatte med kommentaren att om ridskolehästar hade högre status borde det vara lättare att motivera både ridskolor att betala mer för dem och uppfödare att vilja sälja till ridskolor. Dessutom menade skribenten på att gruppens räkneexempel på en prishöjning på 20 kr per lektion på grund av ett högre inköpspris på hästarna skulle kunna jämföras med att räkna på en häst inköpt till lågt pris som antingen är halt under perioder under sin ”arbetstid” eller måste säljas till ett lägre pris på grund av skador/olämplighet eller tas bort. En annan skribents summering av dagen var att denne inte tror att antalet betäckningar kommer att ha någon avgörande betydelse för rekryteringen till den svenska ridskolan, det är en nedgångsperiod som ridskolorna klarar av. En tänkbar prishöjning på en ridskolehäst kommer inte att påverka varken inriktningen eller avelsmålet för den vanliga uppfödaren. Slutsatsen i mailet är alltså att *”om vi inte tror att en tävlingsinriktad avel även ger bra ridskolehästar så måste vi agera organiserat för att få fram en svensk ridskolehäst i framtiden”* eller acceptera andra raser än de varmblodiga ridhästarna i den svenska ridskolemodellen.

Workshop – resultat från innehållsanalysen

Följande resultatredovisning i punktform visar frekvensen av ett visst tema. Siffran inom parantes talar om hur många gånger temat blivit omnämnt. De oftast återkommande tema var nischade ridskolor, depå/storskalighet och svenskfödd häst. Ett annat tema som också upprepades flera gånger, både i flera av frågorna och av flera av grupperna var vikten av ridlärare med kompetens att utbilda unghästar. Detta kopplades även av flera grupper ihop med att det är en fördel att ha en storskalig uppfödning på riksanläggningarna där ridlärarutbildningarna är förlagda.

De största förändringarna för den svenska ridskolan fram till år 2020;

- De kommer att vara nischade i olika riktningar (8)
- Det kommer att vara skillnad i verksamhet efter geografiskt läge (7)
- Den kommer att ha tagit till sig ny teknik och vara digitaliserad i högre grad (4)

Fyra grupper tror att den svenska ridskolan kommer att vara mer nischad i högre grad år 2020 än idag. Den gruppen som inte nämnde det rätt ut var ändå inne på samma spår genom uttalandet att *"det är viktigt att ha rätt häst för affärsidén"*. Gruppen betonade vikten av uppföljning av den egna verksamheten. *"Man kommer att nischa sig lite mer kanske, man bestämmer sig för att ha en typ av häst och en typ av verksamhet."* *"Det är viktigt att ha en stor acceptans för att det ska se olika ut och inte värdera det."*

De egenskaper som tydligast framkom som önskvärda hos den svenska ridskolehästen år 2020;

- Den traditionella ridskolan kommer att söka de traditionella ridhästarna - av varmblodig typ (6)
- Den ska vara svenskfödd (8)

Fyra grupper vill ha svenskfödda hästar. *"Det spelar ingen roll att det är utländska namn på hingstarna, de (ridskolehästarna) ska vara födda i Sverige."* En av deltagarna framhöll att gruppen diskuterat att de köper importerade hästar till ridskolorna också. *"Välutbildade och bra typer, det är den typen av häst vi vill se på våra ridskolor framöver."*

Olika aspekter på rekrytering av ridskolehästar år 2020 som framkom;

- Depå/storskalighet (6)
- Samarbete/nätverk (6)
- Finansiering (4)

Noteras kan att alla grupper tyckte att det behövs en ridskolehästavel (en viss reservation från en av grupperna; *"det finns redan hästar som passar till ridskolehästar"*) som ska ske på större anläggningar (depåer). *"De här depåerna skulle kunna ligga på Strömsholm och Flyinge."* *"...ett raffinerat sätt att involvera utbildningen (med uppfödningen av ridskolehästar)..."* Fyra grupper betonar vikten av samarbete och att ha ett nätverk. Ridskolor emellan, ridskolor i stads- och landsbygd och även över *"ras- och intressegränser"*. Samarbetet kan ske om hästar, men även gälla personal och kompetens.

De komponenter som nämndes flest gånger vad gäller avelsarbetet inför år 2020;

- Fokus temperament (7)
- Fler kontaktytor, inklusive fler nya uppfödare (3)
- Verktyg för urval (3)

"Vi ska kunna utbilda våra elever (på de här hästarna) från att de är små." Fyra grupper betonar att fokus på ridskolehästen och ridskolehästaveln bör ligga på temperamentet. *"Det finns så pass bra (häst-)material i Sverige så vi kan fortsätta arbeta med materialet."*

De viktigaste komponenterna, ur olika aspekter, som ridskolorna behöver hjälp med inför/vid rekryteringen av ridskolehästar år 2020;

- Utbildning av ridlärare (4)
- Ackordhäststiftelsen (2)
- Sponsor/partner (2)
- SvRF (1)

”...annars kan vi inte ta rätt på de hästar vi producerar själva...” (om det saknas kompetent personal samt vikten av unghästutbildning vid ridlärarutbildningarna). Ekonomi togs upp av tre grupper. Finansieringsfrågan, både sett ur ridskolans perspektiv och för den storskaliga uppfödningen nämndes av tre av grupperna.

Sammanfattning av analysen med matris

Under redovisningarna togs i hög grad samma synpunkter upp, men ur deltagarnas olika synvinklar beroende på deras olika referensramar. Att ridskolan i framtiden kommer att nischas sig i högre grad togs upp i olika varianter beroende på deltagarens bakgrund. En företrädare för en storstadsridskola tog exempelvis upp att samarbete mellan närliggande ridskolor kan innebära samarbete om hästar i form av hästbyten ridskolorna emellan medan en representant från en landsortsridskola såg samarbete i form av rekrytering av ung ridskolehäst från en landsortsridskola till en stadsridskola. Just frågan om hur ridskolan kommer att nischas sig fick många kommentarer som direkt var kopplade till den egna bakgrunden. En svensk avel är mycket viktig var de flesta överens om, däremot betonade representanten från SWB att både verktygen för aveln och hästarna lämpliga för aveln redan finns, medan uppfödaren poängterade vikten av att få fram en ny generation uppfödare. En grupp sa emot sig själv något då de å ena sidan la fram olika förslag för att premiera ridskoleavel och å andra sidan konstaterade att uppfödarna inte vill ha stämpeln att de föder upp ridskolehästar och därför bör det ske i stor skala.

Övrigt

Sammanställning av intervjuer

Det ridskolorna frågar efter är en trygg och säker häst, som inte är för livlig och känslig (Ericsson 2014, pers. medd.; Jeppsson 2014, pers. medd.; Roempke 2014, pers. medd.). En avel för att få fram ”normala”, trevliga hästar passande uppskattningsvis 80-90 % av Sveriges privattryttare likväl som ridskolor efterlyses (Ericsson 2014, pers. medd.; Jeppsson 2014, pers. medd.). Det finns enligt Ericsson (2014) en marknad för en häst med trevligt temperament som är lämpad för 1-meters hoppning och lätta klasser i dressyr. Det går därför att utgå från breddens behov och önskemål för att forma rätt typ av häst (Ericsson 2014, pers. medd.). Det finns en vilja att köpa svenska hästar av trevlig modell, med riktigt bra temperament, men kostnaderna för hästen fram till den är fyra-fem år överstiger idag ett möjligt försäljningspris (Jeppsson 2014, pers. medd.). En realistisk summa för en ridskola att köpa en stor häst är 50 000 kronor för en häst direkt från uppfödare, eller 70 000 kronor för en mer färdig häst (Jeppsson 2014, pers. medd.).

Idag söker ridskolorna lite mer ridna hästar än tidigare. En annan skillnad som märkts under senare år är att en del ridskolor nischat sin verksamhet så att de har någon form av satsning mot ”att ha en egen häst” och/eller tävling. Det finns en efterfrågan på välutbildade hästar (främst hästar, men till viss del ponny) och en ridskolehäst kan idag få kosta 80-90 000 likväl som 55 000 kr (Ericsson 2014, pers. medd.).

Bo Slättsjö (2014, pers. medd.), Varmblodssamordnare i Ackordhäststiftelsen, köper årligen in ett tjugotal hästar till Ackordhäststiftelsen och Beridna Högvakten. Han menar på att det finns några olika skäl till att det svenska varmblodet av idag inte lämpar sig till ridskolehästar. Dels är hästarna framavlade för professionella ryttare, så de är för svåra temperamentsmässigt. Detta har också fått till följd att den exteriör det svenska halvblodet har idag kräver god ridning. Hästarna är inte längre byggda för att klara av ryttare, som kanske själv är i obalans, som inte balanserar upp dem. Den gamla sanningen ”avla för kapacitet, så får du de övriga hästarna med” har visat sig inte stämma.

Dessutom pekar Bo Slättsjö (2014, pers. medd.) på det ekonomiska dilemma, dels konkurrensen med importen, men även kostnaderna för att föda upp hästar. Det är svårt att konkurrera med länder där arbetskraft är billigare och hästhållningen både är mer storskalig samt inte alltid på samma premisser som i Sverige. Bo Slättsjö säger vidare att ridskolorna bör komma ihåg samt uppmärksamma den nordsvenska hästen. Den lättare typen av nordsvensk häst kan passa alldeles utmärkt till ridskoleverksamhet. Även Monica Andersson (2014, pers. medd.), lärare vid Biologiska Yrkeshögskolan i Skara, ser gärna lättare nordsvenska hästar på ridskolan. Hon har under åren haft flertalet nordsvenska hästar med i ridskoleverksamheten och talar varmt om rasen som ridskolehäst.

Åse Ericson (2014, pers. medd.) arbetar inte i traditionell ridskolemiljö, men genom studenterna på Biologiska Yrkeshögskolan i Skara, där hon arbetar som lärare, ser hon idag ett större intresse och öppenhet gentemot andra raser än de vanligt förekommande på ridskolan. Det finns en genuin nyfikenhet på hästar med fler gångarter än tre och outtalade gränser mellan raser och hästsportgrenar håller på att luckras upp. Eleverna är i större utsträckning intresserade av allt som har med häst att göra jämfört med för tio år sedan.

Avslutningsvis ser Bo Slättsjö (2014, pers. medd.) Ackordhäststiftelsens uppgift att hålla riksanslagningarna med högkvalitativa hästar, så att eleverna på de olika utbildningarna får en gedigen utbildning. Detta kommer bland annat alla landets ridskolor tillgodo när eleverna kommer ut i arbetslivet. De hästar som efter en viss tids utbildning inte visar sig hålla måttet för riksanslagningarna, kan placeras ut till ridskolor i landet och kommer där fungera som ypperliga lektionshästar.

Ridlärardagen 2015

Vad anser ni är en bra inköpsålder?

Första deltagaren sa fyra-fem år. De flesta höll med, men en deltagare sa att hon gärna köper cirka åttaåriga hästar, som utbildats något, framförallt i hoppning. Ett par deltagare höll med.

Vilken typ av hästar söker ni för er verksamhet?

En deltagare sa spontant ”En typ är inte en ras.” Personen i fråga fortsatte med att det som behövs är en häst med inte för stor gång, som hoppar villigt, men utan rygg, vikt bärande och den ska stå relativt korrekt på benen.

Var rekryterar ni ifrån?

Redovisningen på denna fråga skedde inledningsvis genom handuppräknings. Drygt hälften handlar av hästhandlare, knappt hälften från privatpersoner och två har egen uppfödning.

Flera deltagare menade på att fördelen med att handla från hästhandlare är att det finns bytesrätt och en ångermånad. En mellanhand gör att ”affärerna funkar”, vilket det inte alltid gör med privatpersoner. En deltagare menade på att problemet ligger i att uppfödarna inte avlar ridskolehästar och priset blir därefter. Hästarna som inte blir topphästar blir inte automatiskt bra i temperamentet för att de inte räcker till i sporten, de förblir sporthästar mentalt. Det kan också bli en snäll häst, men med alldeles för mycket gång. En deltagare tillade ”Prislappen är kvar (för en sporthäst!)”. På följdfrågan vad en häst får kosta ropades summor mellan 50 000 och 70 000 kronor (inklusive moms) ut.

Tycker ni att det har blivit lättare/svårare att rekrytera hästar eller är det samma?

Inga andra åsikter om rekryteringen uttrycktes, utom att deltagarna enades om att ”det är svårt att rekrytera rätt individ”.

Kommer ridskolan att se lika ut i framtiden?”

Frågan besvarades med att tidsknappheten kommer att öka. Detta befarades medföra en minskning av de föreningsdrivna ridskolorna.

DISKUSSION

Resultat

Nedgången i antalet födda varmblodiga ridhästar kommer att påverka den svenska ridskolan fram till år 2020. Den stundande hästbristen kommer att såväl förändra ridskolans verksamhet som att påverka rekryteringsarbetet av ridskolehästar.

Varken på workshopen eller under Ridlärardagen 2015 uttrycktes några större farhågor kring hästrekruteringen inför de kommande åren. Trots de slutsatser som under dessa evenemang framkommit genom erfarna företrädare inom hästnäringen, finns en överhängande risk för att hästrekruteringen kommer att bli ett stort problem för såväl den svenska ridskolan som för övriga delar av den svenska hästsporten fram till år 2020. Med tanke på hur hästsporten idag ser ut samt att det finns ett antal statistiska faktorer som pekar på att hästbristen kan komma att bli ett problem, är frågan av sådan dignitet att den bör utredas vidare samtidigt som det bör säkerställas att föreslagna åtgärder vidtas.

Hästbrist

En stor andel av de cirka 9500 ridskolehästarna (SvRF 2015), varav cirka 10-15 % nyrekryteras varje år och hälften är ponnyer (workshopen; SvRF 2013), rekryteras idag från hästförmedlare (Ahlqvist och Waerner 2007; Andersson 2010; SvRF 2011). De flesta hästförmedlare säljer nästan uteslutande importerade hästar (Ericsson 2014, pers. medd.; Jeppsson 2014, pers. medd.; Roempke 2014, pers. medd.), alltså påverkar inte nedgången i aveln inom SWB rekryteringen direkt i stor skala. Indirekt påverkan i betydligt högre grad är däremot trolig. Den minskade aveln kommer att leda till en generell hästbrist, eftersom inget tyder på att hästintresset kommer att minska enligt HNS´ s nulägesanalys. Detta ger troligtvis möjligheter att innovativt starta nya affärsverksamheter och -inriktningar. Ett antal företag kan öka sina förtjänster tack vare den minskade tillgången på hästar och kanske specifikt utbildade hästar. En trolig konsekvens av ett minskande hästantal är att försäljningen av olika varor och tjänster minskar inom sektorn.

Nedgången i såväl den svenska som europeiska aveln kommer att påverka rekryteringen eftersom alla kategorier av hästköpare konkurrerar om de hästar som finns på den inhemska och utländska marknaden. Den andel ridskolehästar som rekryteras privat kommer, till skillnad från hästarna från hästförmedlare, troligen till stor del från de svenska uppfödarna. Detta kan förmodligen komma att innebära en direkt brist på ridskolehästar ur den kategorin. De ridskolor som rekryterar privat finns till större delen i de södra delarna av landet (SvRF 2011) och har ingen stor fördel av sin närhet till kontinenten eftersom hästförmedlarna redan vittnar om nedgången i den europeiska aveln. De föreningsdrivna ridskolorna dominerar klart i de norra delarna av landet, där även rekryteringen till stor del sker från hästförmedlare (SvRF 2011). Framtida större förändringar i driftsform eller verksamhet för de föreningsdrivna ridskolorna betyder nödvändigtvis inte att en del av rekryteringen förskjuts över till privat rekrytering.

Olika inriktningar för ridskolorna och elevens individualisering

HNS's nulägesanalys pekar på att ett flertal föreningsdrivna ridskolor idag har ekonomiska svårigheter, medan många av de föreningar som har en kommersiell verksamhetsutövare har skapat en mer framgångsrik verksamhet. Detta kan tolkas som att ridskolorna redan har börjat nischas sig i olika riktningar, exempelvis mot träning och tävling, eftersom de då erbjuder efterfrågade tjänster. Denna förändring kan även utläsas från hästrekryteringen. Ett antal ridskolor satsar på att ha välutbildade hästar för att kunna behålla en del av de elever som annars skulle gå över till egen häst att träna och tävla (Ericsson 2014, pers. medd.). En trolig bild av den svenska ridskolan år 2020 är en större uppdelning både vad gäller verksamhet och hästtyp än för dagens ridskolor (workshopen). Verksamheten kommer i hög grad att styras av det geografiska läget.

Enligt HNS's nulägesanalys antas den framtida ridskoleryttaren söka upplevelser i högre grad och vara mer individualiserad än dagens lektionsryttare. Resultatet från workshopen följer de mönster som HNS's nulägesanalys rapporterar om; en högre grad av nischad verksamhet, individualisering, tidsknapphet, val efter livsstil och så vidare. Enligt nulägesanalysen finns det farhågor om att ridskolan framöver kommer att ha tappat många av de duktigaste ryttarna, eftersom fler och fler människor skaffar häst tidigt och åren på ridskola därigenom minskas. Den förväntade ökade individualiseringen ställer troligen högre krav på ridskolorna, men kan också möta en del av de förmodade avhoppet. Ett argument för att behålla eleverna som står i vägskalet att köpa egen häst är att rida två-tre lektioner i veckan för duktiga ridlärare på välutbildade hästar till ungefär samma pris som det kostar att ha en egen häst alla veckans dagar. Ridskolan har då ett behov av välutbildade och välridna hästar av god kvalitet.

Ridskolehästen har ingen ras – det är en typ

De två grenarna av ridskolor kommer förmodligen att rekrytera något olika typer av hästar. Det blir troligen tydligare att hästarna rekryteras efter verksamheten i enlighet med Drougge och Hanssons examensarbete (2008). De traditionella ridskolorna kommer troligtvis att använda sig av varmblodiga ridhästar, medan ridskolor som har nischat sig mot en mer upplevelsebaserad verksamhet troligen har ett hästbestånd av andra raser. De sistnämnda ridskolorna förutsattes ligga utanför storstäderna samt i högre grad använda sig av exempelvis islandshästar, nordsvenska hästar och till viss del varmblodiga travhästar (workshopen). En häst uppfödd på svenska marker, med känd sjukdomshistorik, som rids in och utbildas efter den svenska modellen samt utbildas ett par år parallellt med viss lektionsverksamhet på ridskolan verkar vara den häst som den traditionella svenska ridskolan önskar sig. Den typen av häst bör dessutom passa de allra flesta svenska hobbyryttarna, som vill träna och tävla på

LA-MsvB-nivå och ha en trevlig häst att umgås med i vardagen. Ridskolorna köper gärna svenska hästar, men priset är generellt för högt (Andersson 2010; workshopen; Ridlärardagen 2015).

Drougge och Hansson (2008) resonerade kring vad som utmärker en bra ridskolehäst och hur den rekryteras beroende på vilken profil ridskolan har. Författarna menade på att tiden kan vara inne för att från SvRF's sida uppdatera sina tankar om den optimala ridskolehästen. För att förtydliga handlar det snarare om vilken den optimala ridskolehästen är beroende på ridskolans inriktning. Det finns i framtiden troligen inte en optimal ridskolehäst, utan flera, beroende på de olika inriktningarna av ridskola. Deltagarna under workshopen betonade också vikten av att rekrytera efter verksamhet. I enlighet med SvRF's hästhållningspolicy (SvRF 2010b), där det fastslås att hästar skall värderas lika oberoende av kön, ras, ålder och härstamning, måste det i framtiden finnas en stor acceptans för att såväl ridskolor som ridskolehästar ser olika ut. Detta ska inte heller värderas. Det faktum att frågan överhuvudtaget lyfts fram under workshopen samt att det är reglerat i hästhållningspolicyn pekar på att det finns fog att befara motsatsen.

Enligt Ahlqvist och Waerner (2007) önskade flera ridskolor att uppfödare satsade på att föda upp stabila, hållbara hästar med bra temperament och inte bara sporthästar. Workshopen har kommit till samma slutsats, att en svensk ridskolehästavel behövs. Samtidigt konstaterades det att den enskilda uppfödaren inte är den som bedriver en sådan avel. En avel inriktad på att sälja hästar till ridskola behöver ske i större skala. Redan 2007 förutspådde Ivarsson, i en framtidspaning beställd av Jordbruksverket, att en lönande verksamhet år 2017 är att producera viktbarande, snälla och lätthanterliga ridskolehästar. Deltagarna på både workshopen och Ridlärardagen 2015 poängterar att en bra ridskolehäst beskrivs utifrån sina egenskaper, det är en typ, inte en specifik ras. Lektionshästens eller –ponnyns viktigaste egenskap ett gott temperament och vid en eventuell ridskolehästavel bör fokus ligga på detta. Jönssons (2006) slutsats att både tävlingsryttaren och ridskolan samt hobbyryttaren söker samma egenskaper hos hästen, ser ut att överensstämja med denna undersökning. Skillnaden ligger i vilken grad de olika egenskaperna framträder. Enligt avelsplanen (SWB 2014a) ska den svenska varmblodiga hästen även passa hobbyryttare och som ridskolehäst. Frågan är om den fortfarande gör det när aveln, i enlighet med avelsplanen, generellt sett har gått mot en ädlare och känsligare häst eftersom avelsresultatet mäts i sportresultat (SWB 2014a).

Det är ridlärarkåren som ska påtala vilka hästar de önskar till ridskolorna (workshopen). Aveln inom SWB bör vara den enskilda uppfödarens domän. De hästarna som inte blir topphästar önskar den enskilda småskaliga uppfödaren fortfarande ha väl betalt för. Det fanns en tydlig skillnad i priset för en fyraårig ridskolehäst från uppfödaren jämfört med övriga deltagares vilja att betala för densamma (workshopen). En tänkbar prishöjning på ridskolehästarna ändrar troligen inte inriktningen och avelsmålet för den enskilda uppfödaren. Drömmen om att föda upp en framgångsrik sporthäst går inte hand i hand med den optimala ridskolehästen enligt ridlärarkåren (workshopen; Ridlärardagen 2015). Enligt Jönsson (2006) var den svenska uppfödaren en kvinna, i åldern 36-42 år. Även Svedemark (2010) visar på att majoriteten av uppfödarna inom SWB är en kvinna, med ett sto i avel. Det är mest troligt att denna "genomsnittliga uppfödare" vill föda upp framtidens stjärna på tävlingsbanan och väljer därför i första hand hingst därefter. Troligt är att många av uppfödarna redan äger stoet och därför sker ingen större selektering på stosidan.

Enligt avelsplanen för SWB (2014a) bestäms avelns riktning bland annat av marknadens krav och förmåga att betala för vad som produceras. Om det ur aveln inom SWB, enligt det nuvarande avelsmålet, inte rekryteras ridskolehästar måste det till en organiserad form av

uppfödning av dessa. Rekryteringen av avelsmaterial ur det befintliga avelsmaterialet kan med fördel ske med hjälp av de verktyg för avelsarbetet som finns idag. En lösning vore om hästarna föddes upp som en av lantbrukets grenar. En lantbrukare skulle dock behöva ha någon form av garanti på att hästarna blir köpta vid avvänjningen om han fick en beställning på exempelvis 20 stycken föl, med stam passande för blivande ridskolehästar. Frågan är dock vem som tar vid efter det, vem eller vilka som handhar de blivande åringarna tills de ska utbildas. Nästa fråga är vem eller vilka som utbildar dem. En storskalig produktion med för ändamålet lämpliga hästar kan kombineras med att ridskolorna till viss del tar ansvar för ”arbetstimmarna”, men någonstans kommer kostnaderna för produkten in. Någon måste betala för de arbetstimmar som läggs ned på hästen för att utbilda den.

Ridskolehästarna bör produceras i Sverige. En inhemsk produktion gör landet konkurrenskraftigt gentemot övriga europeiska länder med en sund häst med känd uppfödning- och eventuell sjukdomshistorik. En viktig aspekt som framkom under workshopen är att ju fler människor som kommer i kontakt med hästar, desto fler kan potentiellt skapa sig ett hästintresse. Detta gynnar givetvis alla sorters ridskolor. Det kommer troligen inte gå att förlita sig enbart till hästens dragningskraft i framtiden. Barn och ungdomars fritid ser idag annorlunda ut än under de perioder som stallet i sig var en tillräckligt stark dragningskraft (SJV 2013a; SJV 2013b). Hästen måste vara synlig i samhället för att skapa en första nyfikenhet för den och därtill relaterade verksamheter.

Drygt hälften av landets ridskolehästar är ponnyer. Alla raser har haft en minskning av betäckningarna sedan år 2008 och av de raser som ingår hos SH är det bara den nordsvenska brukshästen som haft en uppgång av betäckningarna under 2014. Förhoppningsvis stannar en del av de hästarna inom landet så att det år 2020 finns nordsvenska brukshästar att tillgå. De kommer väl till pass om en del av framtidens ridskolor har den verksamhet där de passar in. Sett till betäckningarna av de renrasiga ponnyerna kommer ridskolorna till stor del att få förlita sig till hästförmedlarna vad gäller rekrytering av ponnyer år 2020 (SH 2014).

Ridläraren som resurs

Det är troligt att det i framtiden i allt högre grad krävs att ridläraren, förutom att undervisa elever, kan utbilda och vidareutbilda hästar. Det finns ett kapital att vårda. Det är av vikt att unghästutbildningen vid ridlärarutbildningarna prioriteras. Även detta är ett gott skäl till att förlägga en eventuell ridskolehästavel till riksänläggningarna.

Under workshopen belystes vikten av kompetent personal på ridskolorna. Hagen och Nybloms studie (2013) påvisar en minskning av avyttring av Ackordhäststiftelsens hästar på grund av problem i rörelseapparaten de senaste åren. Detta kan enligt författarna ha ett samband med en bättre anpassning till lektionerna i kombination med en bättre förståelse för hästens hållbarhet. Vad gäller framtidens ridlärare lyftes inte utbildningsfrågorna som ett prioriteringsområde i HNS' s nulägesanalys. Detta kan enligt nulägesanalysen både tolkas som att det utbildningssystem och utbildningsprogram som finns är väl avvägda samt att det finns en generell tillväxtpotential inom hästnäringen, eftersom rena arbetsmarknadsfrågor inte bedömdes som relevanta. Det är viktigt att ha en väl fungerande unghästutbildning vid ridlärarutbildningarna även med tanke på hästbristen de kommande åren. Efterfrågan på utbildade hästar medför sannolikt en prishöjning för den kategorin framöver och därför är det ännu viktigare att ridlärarna själva kan utbilda unga hästar.

Den förmodade indelningen av ridskolorna i olika riktningar och anpassningen till en mer individualiserad undervisning kan tänkas öka andelen ridskolor med unghästutbildning. Av

flera anledningar är det önskvärt att öka andelen ridskolor som har unghäst i utbildningssystem, från dagens nivåer på strax under hälften av landets ridskolor (SvRF 2011). Det är viktigt för ridlärarna att kontinuerligt utbilda unghästar och önskvärt att eleverna får ta del av den verksamheten. Det finns flera andra stora fördelar ur många aspekter att hästarna ”växer in i verksamheten”. Om ridskolorna utvecklas i två olika riktningar kan det vara en god idé för likartade ridskolor att hitta olika former av samarbete. Ridskolor bör kunna samarbeta om såväl hästar som kompetens. Landsortsridskolan och storstadsridskolan kan förslagsvis samarbeta om unghästar.

Ekonomiska aspekter

I linje med HNS´ s nulägesanalys kan det bli nödvändigt att utveckla rekryteringstrategierna för att bli konkurrenskraftig. Den traditionella ridskolan kan växa sig allt starkare genom att vara tydlig vid profileringen av sitt varumärke. Det är viktigt att utvärdera den egna verksamheten, anpassa hästarna efter sin profilering, ligga i framkant vad gäller kundvård och marknads- och omvärldsanalys samt söka nya lösningar för att finansiera ridskolehästarna. De ridskolor som prioriterar de områdena är förmodligen de som kommer att vara lönsamma. Ekonomin är en huvudfråga. Hästrekyteringen verkar vara en finansieringsfråga för ridskolorna.

Troligen kommer de flesta ridskolorna år 2020 fortfarande att vara av den traditionella modellen och efterfråga varmlodiga ridhästar. En effekt av olika inriktningar hos ridskolorna kan få till följd att en del ridskolor efterfrågar hästar av olika typer, vilket troligen kan underlätta vid rekryteringen av ridskolehästar. Det kan på grund av hästbristen bli svårare än idag att rekrytera ridskolehästar till den traditionella ridskolan, men detta kan föda nya idéer och lösningar. Lösningarna kan och bör rimligtvis se olika ut för olika ridskolor. Eftersom rekryteringen ser ut att vara en finansieringsfråga, är det viktigt att hitta individuella former även för finansieringen. Om ridskolehästarna blir dyrare påverkas inte lektionspriset i så hög grad (workshopen). Ett något högre lektionspris kan motiveras om ridskolorna genomför den omvandling som tros vara nödvändig; en tydligare rekryteringsstrategi (Hansson och Drougge 2008; workshopen). Undersökningen om ridskolornas krav på ridskolehästens hållbarhet (Eriksson 2010) visar att kravet på åtta till tolv år i verksamheten är högre än de faktiska siffrorna. Detta kan ställas i relation till att 49,7% av ridskolehästarna var utlandsfödda (Andersson 2010) och att statistik från försäkringsbolag visar att svenskfödda hästar är mer hållbara (workshopen). En känd uppfödningshistorik borde motivera ridskolorna att rekrytera svenskfödda ridskolehästar och kompensera för en eventuell mindre prisskillnad mellan hästförmedlaren hästar och hästar uppfödda och utbildade vid en depå.

Samtidigt som många av ridskolorna vill rekrytera svenska hästar finns det stora fördelar med att rekrytera från hästförmedlare (Ahlqvist och Waerner 2007; Andersson 2010; workshopen; Ridlärardagen 2015). Rekryteringen från hästförmedlare ökar med ridskolans storlek (SvRF 2011) vilket kan tänkas höra ihop med att de större ridskolorna har ett högre årligt rekryteringsbehov och därför ser stora fördelar i den service och ”bytesrätt” som de flesta hästförmedlare erbjuder. En lösning för att få fram de stabila, hållbara hästar med bra temperament som behövs för ridskolorna (Ahlqvist och Waerner 2007; workshopen; Ericsson 2014, pers. medd.; Jeppsson 2014, pers. medd.; Roempke 2014, pers. medd.) kan vara en storskalig avel på en depå. Fördelarna med att kunna köpa ridskolehästar från en depå är att det finns flera hästar att provrida samtidigt och att ridskolan köper av en förmedlare. Det går dessutom säkerligen att utarbeta någon form av liknande ”bytesrätt” som verkar vara gängse praxis hos hästförmedlarna. En privat småskalig aktör, exempelvis en privatperson som säljer en häst, har svårt att konkurrera med de större hästförmedlarna om pris, service och villkor

kring köpet. Kvaliteten på varan, hästen, är inte medtagen i detta beaktande. Däremot kan troligen en storskalig uppfödning tillsammans med utbildning av hästen vid en depå konkurrera med hästförmedlarna.

Kunden styr marknaden, därför är det rimligt att se till vad denne vill betala för varan, om det går att få fram en häst ungefär till det priset är det rimligt att genomföra en storskalig ridskolehästavel vid en depå. Med bakgrund av den stundande hästbristen kan tiden för en ridskoleavel i större skala vara inne nu. Utöver en strategi och en ekonomisk plan krävs drivande krafter och en samordnare. Ett dylikt projekt kräver även samarbete över intresseorganisationernas gränser.

Antalet ridskolor och ridskolehästar

Det totala antalet ridskolor behöver nödvändigtvis inte minska som en följd av nedläggningar av olönsamma verksamheter, eftersom nya sorters upplevelsebaserade ridskolor kan komma att bli ett komplement till ridskolor av traditionell typ. Vilket det totala rekryteringsbehovet blir i framtiden kommer att påverkas av antalet ridskolor, vilka inriktningar ridskolorna får och hur stora de olika inriktningarna blir.

Efterfrågan på ridskolehästar kan antas vara lika stor sedan år 2008, eftersom andelen ridskolor ligger på en konstant nivå (Annergård 2014, pers. medd.). Hur rekryteringsbehovet år 2020 kommer att arta sig beror på flera faktorer, exempelvis huruvida nyttjandegraden kommer att höjas eller inte. En förändring av rekryteringsbehovet kan komma att ske framöver i och med att nyttjandegraden på dagens ridskolehästar är relativt låg (Björck och Sandberg 2010; Carlsen och Grönlund 2010; Reilly 2015, pers. medd.). Därmed inte sagt att nyttjandegraden tveklöst höjs. Ett ökat antal specialgrupper och mer individualiserad träning kan komma att kräva fler hästar i verksamheten jämfört med traditionell ridskoleverksamhet.

Den påtagligt sänkta medianåldern för ridskolehästen (Hagen och Nyblom 2013) påskyndar rekryteringsbehovet och detta kommer att ha en betydande roll i en tid då det troligen blir svårare att rekrytera ridskolehästar på grund av hästbrist.

Ridskolorna har troligtvis på grund av det kärva ekonomiska läget under ett antal år snarare rekryterat ett minimiantal hästar än tagit in fler än det absolut krävs, vilket kan innebära att det finns ett behov av att förnygra hästbeståndet på många av landets ridskolor. Frågan är hur många av de förmodade cirka 900-1350 ridskolehästar per år, till ridskolor anslutna till SvRF (workshopen), som faktiskt rekryterats de senaste åren.

Granskning av material och metod

De metoder som inledningsvis diskuterades var enkäter distribuerade via mail, ett antal djupintervjuer och/eller workshop. En workshop ger förhoppningsvis frågorna ett annat djup än både djupintervjuer och en enkätundersökning, eftersom de olika yrkes- och intressekategorier som deltar har olika perspektiv och synsätt som framkommer i diskussionerna. Den inbjudna kategori som saknades helt var hästförmedlarna. Både djupintervjuer och workshop hade gjort arbetet alltför omfattande, därför blev det en kompromiss med tre kortare intervjuer för att få med hästförmedlarnas syn i frågan. Till viss del skedde en triangulering tack vare intervjuerna och Ridlärardagen 2015. Triangulering innebär att slutsatser undersöks exempelvis ur olika informationskällor (Carlström & Carlström Hagman 2006). Trianguleringen styrker arbetet, dess resultat och slutsats. Därför var det viktigt att genomföra intervjuerna med hästförmedlarna innan workshopen, eftersom

de sannolikt inte skulle komma att delta. Ridlärardagen 2015, med sina 170 deltagare i Stockholm, ger en god kompletterande insikt i vad en stor del av den svenska ridlärarkåren har för åsikter. Den befäste resultatet från workshopen. En intressekategori som inte var inbjuden till workshopen var kunden, eleven. Det hade kunnat ge arbetet en spännande infallsvinkel. En enkätundersökning hade möjligen kunnat ge studien bättre geografisk spridning, med fler svar från norra Sverige. Inbjudan var geografiskt väl spridd, men deltagarnas geografiska hemvist var från södra Skåne till Dalarna.

En stor fördel med detta arbete är deltagarnas bakgrund, att flera intressegrupper möttes. Både gruppernas storlek sett till antal och sammansättning fungerade väl. Strukturen för workshopen med diskussioner i 1 timme och 15 minuter och efterföljande redovisning i 10 minuter per grupp var väl avvägd. Genom att skicka ut en populärvetenskaplig version samt dagens fem frågor en vecka innan hann deltagarna reflektera över frågorna. Eftersom resultatet baseras på gruppdiskussioner, där det inte finns något ”rätt eller fel”, finns det inget negativt i att dela ut frågorna på förhand på grund av att någon skulle ha ”tänkt ut/sökt upp” ett svar. Deltagarna kan däremot ha svarat mer utförligt, för att de kom förberedda till workshopen. Det var av vikt att frågorna var relevanta samt rätt formulerade, eftersom de la grunden för resultatet. Eftersom deltagarna antas tolka och diskutera frågorna utifrån sina egna erfarenheter behövde frågorna vara väl genomtänkta och erbjuda möjligheter att beskriva det aktuella fenomenet. Detta innebar att deltagarna inte nödvändigtvis svarat på frågorna som tänkt, utan utifrån sin tolkning. Den enda frågan som inte fick svar inom den uttänkta ramen var den sista frågan, den fick ett mer nyanserat och fördjupat svar.

Kvalitativ analys används både eftersom det inte finns så mycket forskning i frågan sedan tidigare, vilket gör en jämförelse ogenomförbar, men också för att nå en djupare analys. En djupare analys dock på bekostnad av undersökningens reliabilitet då tolkningen av texten är subjektiv. Fejes & Thornberg (red. 2015) pekar på att det finns många olika riktlinjer, anvisningar, exempel och föreslagna procedurer för hur en kvalitativ analys ska genomföras, men det viktigaste är att använda hela intellektet för att på ett rättvist sätt presentera de data som finns i undersökningen. Författarna menar på att genomförandet av en kvalitativ analys kräver en viss mängd kreativitet eftersom varje analytiskt arbetssätt är unikt. Fortsättningsvis ses människan bakom undersökningen både som en styrka och en svaghet i kvalitativ forskning, vari styrkan ligger i att tillåta mänskliga insikter och erfarenheter producera nya förståelser och sätt att se på världen. Den potentiella svagheten å andra sidan är att den är så starkt beroende av forskarens färdigheter, utbildning, intellekt, självdisciplin och kreativitet. Arbetet försvaras med ovanstående vid presentationen av analysmetod, dels den egna varianten med rutmönstret i kombination med en innehållsanalys. Den egna analysen är en variant som framkom efter mycket funderande (- åberopar kreativiteten). Båda analyserna flyter till viss del ihop i en helhet, som så ofta sker i kvalitativ forskning i enlighet med tidigare nämnd källa.

Vad gäller redovisningen från innehållsanalysen kan en person mer eller mindre påverka förekomsten av ett tema genom att ha upprepat det. Ett tema som upprepats flertalet gånger, är givetvis mindre påverkat av ett fåtal individer. Detta är även beroende av beslut tagna när punktsammanställningen sammanställdes. En slutlig verifiering av de gemensamma nämnarna borde ha gjorts genom en kompletterande materialinsamling eller intervjuer, för att stämma av att slutsatserna stämmer med deltagarnas upplevelser. En variant av detta genomfördes dock efter den sista gruppens redovisning genom att moderatören sammanfattade alla redovisningar med ett par meningar. I detta sammanhang kan inte nog betonas vikten av en kvalificerad moderator som för redovisningarna framåt utan att styra svaren och genom att upprepa vid behov för att se om svaret är korrekt uppfattat samt om det finns något att tillägga.

Reliabilitet handlar om ifall undersökningen är pålitlig, att den går att upprepa och då ger samma resultat (Eliasson 2013). En ny undersökning, upprepad under så likartade förhållanden skulle inte ge samma resultat. Det är svårt att återigen samla exakt samma människor till ett möte, även om det teoretiskt sett är möjligt. Deltagarnas värderingar förändras över tid, även de påverkas av både den egna utvecklingen och samhällets trender och influenser. För att öka reliabiliteten bör ledande frågor undvikas, undersökningen spelas in för att få goda utskrifter, tillvägagångssättet vid datainsamlingen redogöras grundligt, data presenteras i relativt stor omfattning och inte ha för mycket sammanfattningar vilket innebär tolkningar (Carlström & Carlström Hagman 2006). Detta har följts i den mån det har varit möjligt. Reliabiliteten i arbetet stärks dessutom av att det finns en beskrivning av min förförståelse och handledare med mycket gott renommé. Resultatet i denna undersökning styrks av de framförda åsikterna under Ridlärardagen 2015 exakt en månad senare.

Validitet handlar enligt Eliasson (2013) om undersökningen verkligen mäter det som det är meningen att den ska mäta. Författaren poängterar att en hög validitet förutsätter en hög reliabilitet, men eftersom iakttagelserna ser ut att stämma med de begrepp som konstruerats under arbetets gång, finns det en intern validitet. I denna studie finns det även en intern validitet tack vare att de intervjuade fick läsa igenom intervjuerna, korrigera missuppfattningar och göra förtydliganden samt genom att förförståelse, datainsamling, urval och analysprocess beskrivits grundligt.

Det finns starka mönster i svaren och detta hade varit möjligt att generalisera ifrån om undersökningen hade varit större. Generalisering handlar om i vilken utsträckning studiens resultat kan appliceras på personer, situationer, händelser eller fall som inte har ingått i studien (Fejes & Thornberg red. 2015). Vad gäller generaliserbarheten kan det i en kvalitativ studie innebära att lägga fram bevis och argument för i vilken utsträckning och på vilket sätt slutsatserna kan generaliseras (Carlström & Carlström Hagman 2006). Det är sedan läsarens sak att granska och ta ställning till detta (Carlström & Carlström Hagman 2006). Eftersom läsaren i sin bedömning utnyttjar erfarenheter från sin egen värld, exempelvis sin yrkeserfarenhet som ridlärare, ökar populationen faktiskt med läsarens hjälp (Carlström & Carlström Hagman 2006). Citaten från deltagarna används för att exemplifiera och belysa den genomförda tolkningen.

Den konstnärliga delen ("Processen") av arbetet har påverkat resultatet. Under framställandet av scenarierna bearbetades teoridelen ytterligare en gång samt förmodligen i en dimension som annars inte låtit sig göras. Den dimensionen innebar en djupare bearbetning och analys både av fakta presenterad i teoridelen och av den litteratur som är läst men inte refererad. Dagboksanteckningarna som utgör stommen till processen underlättade arbetets framskridande dels som en ventilation för de intryck och känslor som arbetet medfört, men också för att underlätta genom att urskilja de olika förloppen i arbetets framställande.

Vad gäller min påverkan på resultatet har jag gått in i processen medveten om min förförståelse och har därför kunnat hantera den. En fördel är att jag har mycket god kännedom om den svenska ridskolan genom många års yrkeserfarenhet. Jag har idag inga egna intressen inom den delen av hästnäringen och jag har skaffat mig en viss distans till den genom att arbeta inom en annan sektor av hästnäringen. Jag har samtidigt hållit mig à jour om utvecklingen inom ridskolans värld. Trovärdighet handlar bland annat om forskarens kännedom om det område som undersöks (Carlström & Carlström Hagman 2006). Pålitligheten i studien byggs även upp av deltagarna, som var väl representerade från olika delar av landet, olika delar ur hästnäringen samt flertalet med en lång yrkesbana och stor kompetens inom sitt område samt höga befattningar inom sitt gebit.

Vidare forskning

Det finns ett flertal underlag till framtida examensarbeten ur förslaget om en svensk ridskolehästavel i större skala vid en depå eller som en gren av lantbruket. En aspekt kan vara huruvida det finns en marknad för svenska ridskolehästar samt hur och var den produktionen i så fall kan ske. Ett annat förslag är att utarbeta en strategi och ekonomisk plan för densamma. Andra tänkbara arbeten kan vara att ytterligare undersöka rekryteringen av ridskolehästar, exempelvis om lösningen kan vara att låta de unga hästarna delta i unghästutbildningarna för blivande ridlärare eller låta ridskolorna utbilda de nyrekryterade hästarna parallellt med verksamheten. Förslagsvis kan ett arbete utröna om två eller flera ridskolor kan bilda en "hästpool" och hur samarbetet kring hästarna i så fall kan se ut. Finansieringsfrågan är intressant att undersöka; hur lektionshästarna kan och bör finansieras. Fler förslag på examensarbeten är att undersöka om och i så fall hur mycket, de svenska ridskolorna förlorar på en lektionshästs "sjukfrånvaro" kontra ett högre inköpspris för en nyrekrytering samt hur nedgången i aveln påverkar andra relaterade marknader, exempelvis foderproduktion eller inackorderingsplatser.

Slutsatser

Trots de slutsatser som framkommit under arbetets gång genom erfarna företrädare inom hästnäringen, där ett mycket litet fåtal lyfter frågan om hästbrist, finns en överhängande risk för en kommande tidsperiod med problem kring hästrekruteringen. Med tanke på hur hästsporten ser ut idag samt att det finns ett antal statistiska faktorer som pekar på att hästbristen kan komma att bli ett problem, bör frågan fortsatt vara under bevakning.

Nedgången i antalet födda varmblodiga ridhästar kommer att påverka den svenska ridskolan fram till år 2020. Den stundande hästbristen kommer att såväl förändra ridskolornas verksamheter som påverka rekryteringen av ridskolehästar. En övergång till tydligare rekrytering anpassad efter verksamhet påskyndas troligen av hästbristen.

Förändringar av stor betydelse för ridskolorna fram till år 2020 kommer troligen att vara;

- Globalisering
- Urbanisering
- Digitalisering
- Polarisering

Ridskolehästarna bör produceras i Sverige. En inhemsk avel gynnar hela hästnäringen, eftersom flera kontaktytor medför att fler människor potentiellt sett kan utveckla ett hästintresse. Hästhållningen i den svenska uppfödningen lägger en god grund för sunda och hållbara hästar.

Det är av vikt med en väl fungerande unghästutbildning vid ridlärarutbildningarna med tanke på den kommande hästbristen. Efterfrågan på utbildade hästar medför sannolikt en prishöjning för den kategorin framöver, därför är det ännu viktigare att ridlärarna själva kan utbilda unga hästar till ridskoleverksamhet.

FÖRFATTARENS TACK

Ett stort och innerligt varmt tack till mina handledare Lars-Gösta Naucclér och Karin Morgan. En stor eloge till Gun Naucclér, som i sin roll som förnämlig moderator för workshopen, har haft en betydande roll för resultatet. Jag vill även tacka alla er som på olika sätt bidragit med kunskaper, erfarenheter och synpunkter till detta arbete.

REFERENSER

Litteratur

- Ahlqvist, S. och Waerner, T. (2007). *Urval och rekrytering av ridskolehästar*. Fördjupningsarbete nr 321. Enheten för hippologisk högskoleutbildning, Sveriges lantbruksuniversitet. Uppsala.
- Andersson, S. (2010). *Ridskolehästen – Import eller svenskfödd*. Fördjupningsarbete nr 375. Enheten för hippologisk högskoleutbildning, Sveriges lantbruksuniversitet. Uppsala.
- Björck, T. och Sandberg, M. (2010). *Har ridskolehästars miljöfaktorer och hästhållning betydelse för ridskolehästens hälsostatus?* Fördjupningsarbete nr 383. Enheten för hippologisk högskoleutbildning, Sveriges Lantbruksuniversitet. Uppsala.
- Carlsen, K. och Grönlund, M. (2010). *Svenska ridskolehästars arbetsupplägg*. Fördjupningsarbete nr 374. Enheten för hippologisk högskoleutbildning, Sveriges Lantbruksuniversitet. Uppsala.
- Carlström, I. och Carlström Hagman, L-P. (2006). *Metodik för utvecklingsarbete och utvärdering*. Studentlitteratur AB, Lund.
- Drougge, M. och Hansson, M. (2008). *Rekrytering av ridskolehäst – En studie om mål och strategier*. Fördjupningsarbete nr 355. Enheten för hippologisk högskoleutbildning, Sveriges lantbruksuniversitet. Uppsala.
- Eriksson, L. (2011). *Ridskolehästens hållbarhet – hur länge stannar hästarna i verksamheten?* Examensarbete K12. Hippologenheten, Sveriges Lantbruksuniversitet. Uppsala.
- Eliasson, A. (2013). *Kvantitativ metod från början*. Studentlitteratur AB, Lund.
- Fejes, A. och Thornberg, R. (Red.). (2015). *Handbok i kvalitativ analys*. Liber AB, Stockholm.
- Hagen, S. och Nyblom, C. (2013). *Överlevnadsanalys och avyttringsorsaker – För Ackordhäststiftelsens hästar 1967-2012*. Examensarbete på kandidatnivå nr 25. Hippologenheten, Sveriges Lantbruksuniversitet. Uppsala.
- Jönsson, L. (2006). *Den svenska varmblodiga hästens avelsmål – En enkätundersökning och analys av genetiska trender*. Examensarbete nr 285. Institutionen för husdjursgenetik, Sveriges Lantbruksuniversitet. Uppsala.

Kvale, S. och Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur AB, Lund.

Svedemark, E. (2010). *Uppfödarestrukturen inom svensk varmblodsavel 2010*. Examensarbete på kandidatnivå nr K 10. Institutionen för husdjursgenetik, Sveriges Lantbruksuniversitet. Uppsala.

Svenska Hästavelserförbundet (2014). *Statistik 2014*. Svenska Hästavelserförbundet, Skara.

Svenska Ridsportförbundet (2013). *Ridskoleinventering – Resultat av enkäter och besök*. Svenska Ridsportförbundet, Ridsportens Hus, Strömsholm.

Internet

Avelsföreningen Svenska Varmblodiga Hästen (2014-09-23a). *Avelsplan*.
<http://www.asvh.se/avel/avelspan> (2014-12-12)

Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga Hästen (2014-10-08b). *Siffror och statistik*
<http://www.asvh.se/avel/siffror-och-statistik> (2014-12-01)

Hästnäringens Nationella Stiftelse (2014-05-01). *Hästar och uppfödare i Sverige! En sammanställning av nyckeltal för hästuppfödning för åren 2009-2013*.
http://nshorse.se/files/2014/07/Avelsrapport_2013_LR-FINAL.pdf (2014-12-13)

Jordbruksverket (2013-05-31a). *Framtidsspaning om hästsektorn*.
http://www.jordbruksverket.se/download/18.5aec661121e2613852800010709/1370041040044/Framtidsspaning_L_1.pdf (2014-12-10)

Jordbruksverket (2013-05-31b). *Ridskolans roll i samhället*.
<https://www.jordbruksverket.se/download/18.62af51191240430af4d80002165/Ridskoleverksamhet+ridskolans+roll.pdf> (2014-12-09)

Svenska Ridsportförbundet (2010-11-01a). *Framtidens svenska ridskola, utbildning och hästhållning i framkant*.
http://www3.ridsport.se/ImageVault/Images/id_14164/scope_0/ImageVaultHandler.aspx
(2014-12-12)

Svenska Ridsportförbundet (2015-01-20). *Statistik och kortfakta om ridsport*.
<http://www3.ridsport.se/Svensk-Ridsport/Statistik/> (2015-03-28)

Svenska Ridsportförbundet (2010-11-01b). *Svenska Ridsportförbundets Hästhållningspolicy – fastställd av FS 2010 09 20*.
http://www3.ridsport.se/ImageVault/Images/id_14168/scope_0/ImageVaultHandler.aspx
(2014-12-12)

Svenska Ridsportförbundet (2010-11-01c). *Utbildningsgång för unghästar – lektionshästar samt ridlägerhästar Fastställd av FS 2010 09 20*.
http://www3.ridsport.se/ImageVault/Images/id_14167/scope_0/ImageVaultHandler.aspx
(2014-12-12)

Personliga meddelanden

Anna Reilly, ridskolerådgivare, Ridklubb/Ridskola, Svenska Ridsportförbundet. Svenska Ridsportförbundet, Ridsportens Hus, Strömsholm, 2015-03-04 seminarium Ridlärardagen 2015; 2015-03-31; 2015-04-29. E-post: anna.reilly@ridsport.se Tel.0220-456 27.

Bo Slättsjö, varmblodssamordnare Ackordhäststiftelsen. Falkenberg, 2014-12-18. E-post: bo.slattsjo@telia.com Tel. 070-571 47 01.

Carina Jeppsson, verksamhetschef, entreprenör. Vattle AB, Vellinge, 2014-12-18; 2014-12-19. E-post: carina@vattle.se Tel. 070-335 11 69.

Elisabet Ernblad, hingstfrågor, betäckningslicenser och Språngrulla, Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga Hästen. Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga Hästen, Flyinge, 2014-11-26. E-post: elisabet.ernblad@asvh.se Tel. 046-646 59.

Emma Thorén-Hellsten, avelsledare, Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga Hästen. Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga Hästen, Flyinge Kungsgård, Flyinge, 2014-12-11; 2014-12-12. E-post: emma.t.hellsten@asvh.se Tel. 076-761 02 56.

Hans-Yngve Göransson. Trelleborg, 2014-12-16; 2014-12-22. E-post: h-y.goransson@dalhem.com Tel. 070-342 31 01.

Helena Gunnarsson, klinikveterinär, Jägersro Hästklirik, Malmö. 2014-12-15. E-post: helenamgunnarsson@hotmail.com Tel. 0706724934.

Karina Christiansen, avlskonsulent/Breeding Advicer. Dansk Varmblod, Maarslet, 2014-12-12. E-post: kc@varmblod.dk Tel. +45 87 47 54 00.

Lena Annergård, Ridklubb/Ridskola, Svenska Ridsportförbundet. Svenska Ridsportförbundet, Ridsportens Hus, Strömsholm, 2014-12-29; 2015-01-07. E-post: lena.annergard@ridsport.se Tel. 0220-456 13.

Magnus Nordgren, landsbygdsutvecklare, Landsbygdsutvecklingsenheten, Jordbruksverket. Jordbruksverket, Jönköping, 2014-12-11; 2015-01-07. E-post: magnus.nordgren@sjv.se Tel. 070-542 22 58.

Sofie Roempke, hästhandlare. Stall Roempke, Visingsö, 2014-12-15; 2015-01-06. E-post: sofie@stallroempke.com Tel. 073-984 65 81.

Sven-Inge Ericsson, hästförmedlare. Stall Kuskahus AB, Klippan, 2014-12-16. E-post: sven-inge@stall-kuskahus.com Tel.070-848 21 39.

Monica Andersson, RIK III, B-tränare som travlicens. Skara, 2014-12-18; 2014-12-22. E-post: monica@ridtravare.nu Tel. 070-082 56 95.

Åse Ericson, hästföretagare, C-tränare och B-instruktör för islandshäst. Skara, 2014-12-18. E-post: ase@aseericson.se Tel. 070-324 11 11.

Ej publicerat material

Hästnäringens Nationella Stiftelse, Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien, Jordbruksverket och Sveriges Lantbruksuniversitet (2008-01-23). *Hästen i Centrum på Solvalla*. Opublicerat manuskript. Solvalla, Bromma.

Hästnäringens Nationella Stiftelse (2012). *Hästnäring i förändring – En nuläges och omvärldsanalys av svensk hästnäring*. Opublicerat manuskript. Hästnäringens Nationella Stiftelse, Hästsportens Hus, Strömsholm.

Jordbruksverket (2008-05-08). *Framtidsspaning om hästsektorn*. Opublicerat manuskript. H.M. Konungens Hovstall; Ridhuset, Stockholm.

Karin Morgan, Ridskolan Strömsholm (2015-02-04). *Minnesanteckningar från workshopen, Strömsholm, 2015-02-04*. Opublicerat manuskript. Strömsholm.

Sarah Thunholm, Svenska Ridsportförbundet (2015-03-04). *Minnesanteckningar från Ridlärardagen 2015, Stockholm, 150304*. Opublicerat manuskript. Solvalla, Bromma.

Svenska Ridsportförbundet (2011). *Underlagen "Framtidens ridskola – besöksinventering", "Framtidens ridskola – enkät" samt resultatet från inventeringen i form av excelfiler*.

Läst men ej refererad litteratur

Hästmagazinet (2010-11-01). *Ridskolor blir hästskolor*.
<http://www.hastmagazinet.com/newsitem.aspx?id=40954> (2014-12-12)

Hästnäringens Nationella Stiftelse (2014-11-01). *Horses made in Sweden*.
<http://nshorse.se/projekt/horses-made-in-sweden/> (2014-12-13)

Hästnäringens Nationella Stiftelse (2014). *Horses made in Sweden - en kort guide*.
<http://nshorse.se/files/2014/02/HMIS-en-kort-guide.pdf> (2014-12-13)

Hästnäringens Nationella Stiftelse (2012-09-12). *Hästskattningarna 2004 och 2010 – En analys utifrån näringens perspektiv*. http://nshorse.se/files/2012/10/Hastskattning-2004-och-2010_w.pdf (2014-12-24)

Hästnäringens Nationella Stiftelse (2014-07-14). *Ny rapport om avel och uppfödning*.
<http://nshorse.se/2014/07/14/ny-rapport-om-avel-och-uppfodning/> (2014-12-01)

Ivarsson, M. (2008). *Omvärldsanalys. Hästföretagande – från hobby via livsstil till livskraftigt företagande*. Jordbruksverket, Jönköping.

Jordbruksverket (2013-05-31). *En riktig ridskola*.
<http://www.jordbruksverket.se/download/18.62af51191240430af4d80001075/1370041074766/Slutrapport.08.ridskola.bilaga.1.RRO.pdf> (2014-12-10)

Jordbruksverket (2013-05-31). *Hästhållning i Sverige 2010*.
http://www.jordbruksverket.se/download/18.6223f767134a3048c1e8000226/1370041089304/HasthallningiSverige_2010.pdf (2014-12-10)

- Kunskapsmagasinet för ryttare Hippson (2014, nr 6). "Det är ofta svårare att sälja till hobbyryttare", s.17
- Kunskapsmagasinet för ryttare Hippson (2014, nr 6). "Ryttarvikt – en känslig fråga", s.51-54
- Lantbrukarnas Riksförbund (2014). *De gröna näringarnas affärer på gårdsnivå – nuläge och utvecklingsmöjligheter 2014-2019*.
http://www.lrf.se/globalassets/dokument/foretagande/dgna_2014_webb.pdf (2014-12-13)
- Liljenstolpe, C., (2009). *Horses in Europe*. Department of Economics, Swedish University of Agricultural Sciences, Uppsala.
- Ridskolornas Riksorganisation (2013-05-31). *Projektredovisning En riktig ridskola*.
<http://www.jordbruksverket.se/download/18.62af51191240430af4d80001063/1370041072931/Projektredovisning%2BEn%2Briktig%2Bridskola3.pdf> (2014-12-10)
- Ridskolornas Riksorganisation (2013-05-31). *Ridskolan i samhället – idag och imorgon*.
www.jordbruksverket.se/download/18.14121bbd12def92a91780005028/1370040666572/RO+Projektrapport_Jordbruksverket+2010.pdf (2014-12-10)
- Ridskolornas Riksorganisation (2013-05-31). *Ridskoleverksamheten i Sveriges kommuner*.
<http://www.jordbruksverket.se/download/18.14121bbd12def92a91780005096/1370040654982/Augurs+FINAL+rapport+RRO+2010-11-21.pdf> (2014-12-31)
- Ridsport (2014, nr 24). "Framtidsspaning på SWB-konferens", s. 44
- Svenska Ridsportförbundet (2013-06-01). *Besöksprotokoll*.
http://www3.ridsport.se/ImageVaultFiles/id_37112/cf_559/Besiktningprotokoll.PDF
 (2014-12-12)
- Svenska Ridsportförbundet (12-02-23). *Framtidens ridskola*.
<http://www3.ridsport.se/RidklubbRidskola/Framtidensridskola/> (2014-12-12)
- Svenska Ridsportförbundet (årtal okänt). *Framtidens ridskola – Svenska Ridsportförbundets riktlinjer för ridskoleverksamhet*.
- Svenska Ridsportförbundet (2014-11-14). *Framtidens ridskola säkrar kvalitén*.
<http://www3.ridsport.se/RidklubbRidskola/Kvalitetsmarkning/> (2014-12-12)
- Svenska Ridsportförbundet (2014-11-14). *Hästhållning med kvalitet Checklista för egentillsyn för ridskolor*. http://www3.ridsport.se/ImageVaultFiles/id_33259/cf_559/H-sth-llning_med_kvalitet_SvRF.PDF (2014-12-12)
- Svenska Ridsportförbundet (2014-09-10). *Statistik och kortfakta om ridsport*.
<http://www3.ridsport.se/Svensk-Ridsport/Statistik/> (2014-12-12)
- Svenska Ridsportförbundet (2010-11-01). *Svenska Ridsportförbundets definition av begreppet "God Hästhållning" – fastställd av FS 2010-09-20*.
http://www3.ridsport.se/ImageVault/Images/id_14165/scope_0/ImageVaultHandler.aspx
 (2014-12-12)

- Svenska Ridsportförbundet (2010-11-01). *Svenska Ridsportförbundets Ridskolepolicy fastställd av FS 2010 09 20*.
http://www3.ridsport.se/ImageVault/Images/id_14166/scope_0/ImageVaultHandler.aspx
(2014-12-12)
- Svenska Ridsportförbundet (2013). *Välkommen till Svenska Ridsportförbundet Information till nya medlemsklubbar*. http://www3.ridsport.se/ImageVaultFiles/id_30886/cf_559/V-lkomna_till_SvRF_lr.PDF (2014-12-12)
- Stall Kuskahus AB (2014-12-16). *Köpa häst*. <http://www.stall-kuskahus.com/> (2014-12-16)
- Stall Roempke (2014-12-12). <http://stallroempke.com/> (2014-12-15)

BILAGOR

Bilaga 1. Inbjudan till workshop

Framtidens ridskolehästar – finns de och hur ser de ut?

Härmed bjuds Ni in till en spännande temadag kring framtida rekrytering av ridskolehästar till den svenska ridskolan 4 feb 2015 kl 11.00-ca 16 på Ridskolan Strömsholm.

Syftet med temadagen är att ge professionella från olika verksamheter möjlighet att påverka utvecklingen genom att ge tillfälle att träffas och diskutera framtidsfrågor, komma med inspiration och nya infallsvinklar.

Dagen inleds med en clinic om ridskolehästens utbildning med stallmästare Jens Fredricson, professor Jan Jönsson och ridlärare Åsa Steninger i Röda ridhuset.

Därefter äter vi lunch i Knytpunkten. Under eftermiddagen kommer vi att ge en nulägesanalys och några olika framtida scenarier för ridskolehästar. Därefter genomför vi gruppdiskussioner och redovisningar kring frågeställningarna:

- ✚ Kommer det bli ett problem att rekrytera ridskolehästar om fem år?
- ✚ Hur kommer framtida ridskoleverksamhet se ut?
- ✚ Hur vill du att framtidens ridskolehäst ska vara för att möta framtidens ridskola?

Ni som deltagare förväntas dela med era av tankar och synpunkter på vad som händer och vad du ser för utvecklingsmöjligheter inom ditt specialområde/verksamhet.

Var med och påverka!

Workshopen är en del av ett examensarbete inom Hippologprogrammet åk 3, vilket genomförs av student Nina Känsälä. Examensarbete inom ämnet Ridskoleverksamhet med arbetstiteln "Scenarier för rekrytering av ridskolehästar år 2020". Syftet med examensarbetet är att undersöka om rekryteringen av ridskolehästar kan bli ett problem i framtiden och hur det i så fall troligen yttrar sig. Workshopen kommer att bilda underlag för resultatdelen av examensarbetet. Arbetet handleds av Lars-Gösta Nauclér & Karin Morgan.

Temadagen är avgiftsfri och vi bjuder på lunch.

Eventuella frågor Nina Känsälä, tel. 070-300 37 50 samt OSA senast onsdag 21 januari 2015 till niaa0001@stud.slu.se.

Varmt välkommen till en spännande och kreativ temadag med ridskolehästen i centrum!

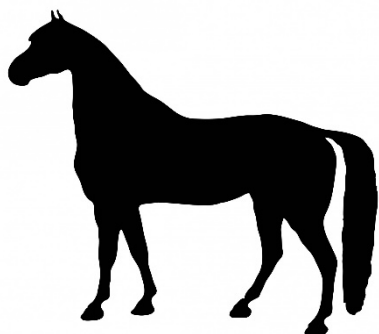
Hipp stud Nina Känsälä & agrD Karin Morgan, Chef FoU

Bilaga 2. Framtidens ridskolehästar – finns de och hur ser de ut?

Dagens situation

Den svenska ridskolan

Antalet ridskolor i Sverige har sedan år 2008 varit relativt konstant, ungefär 450-460 föreningar av totalt drygt 900 till Svenska Ridsportförbundet (SvRF) anslutna föreningar fram till år 2014. I södra och mellan Sverige är drygt 60 % av ridskolorna föreningsdrivna, till skillnad från norra Sverige där cirka 95 % är föreningsdrivna.

Den svenska ridskolehästen

Det finns enligt SvRF drygt 10 000 ridskolehästar och ponnyer på landets ridskolor. Enligt Jordbruksverkets uppgifter finns det inom de 594 företag, som finns registrerade i gruppen ridskolor och turridningsföretag, 16 300 hästar.

De svenska ridskolorna har ett medeltal på 20 hästar. Drygt hälften av hästarna på landets ridskolor är ponnyer; 17 % A- och B-ponnyer och 38 % D-ponnyer.

Ridskolehästen är, som den beskrivs utifrån olika källor, importerad, vid införskaffandet sex till nio år gammal, med en normalstor gång med god egen balans samt taktmässiga och rena gångarter. Den är utbildad lätt klass, med bra temperament, exteriör och ett bra pris samt köpt från en hästhandlare för cirka 50 000-55 000 kronor. Ridskolehästarna stannar i genomsnitt åtta år i verksamheten.

En stor del av ridskolehästarna rekryteras från hästhandlare (67 %). I norra Sverige rekryteras ridskolehästarna i högre grad av hästförmedlare, medan både den privata rekryteringen och

egna uppfödningen är störst i södra Sverige. Att rekrytera via hästförmedlare ökar i takt med ridskolans storlek, ridskolor med över 30 hästar rekryterar i högre grad via hästhandlare.

Anledningen till att ridskolorna väljer att köpa sina hästar hos hästhandlare är att hästhandlaren i många fall erbjuder bytesrätt samt att hästarna ofta körs till ridskolan för provridning. Ett lägre pris på de importerade än på de svenskfödda hästarna påverkar valet vid köp och den faktor som skulle påverka valet att köpa fler svenskfödda hästar är ett lägre pris.

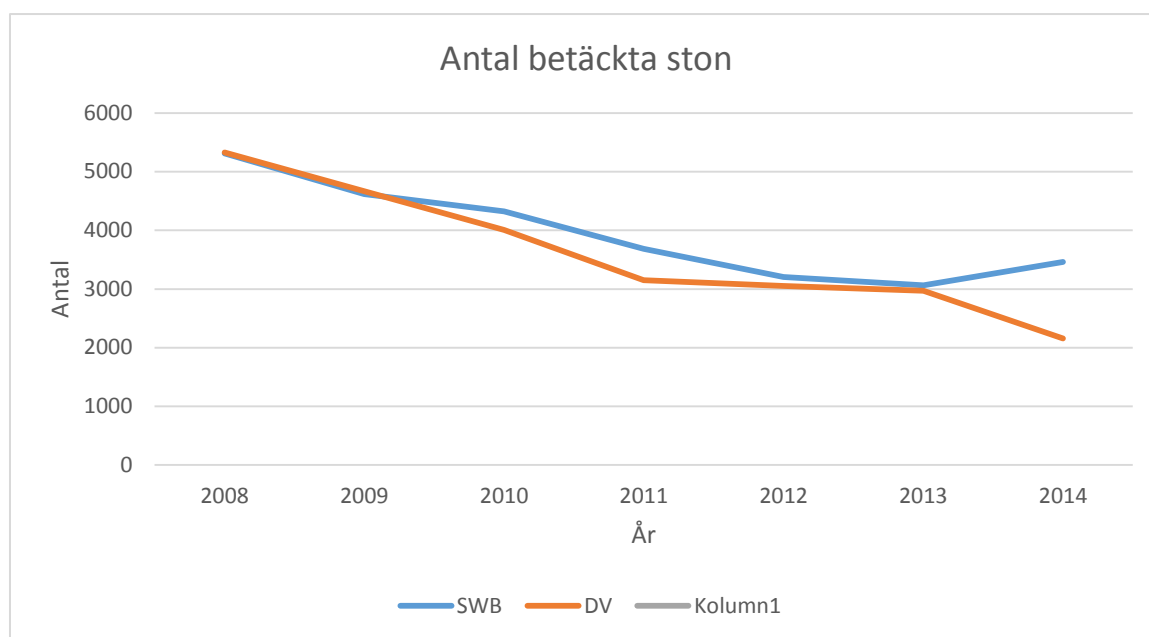
Knappt hälften av de svenska ridskolorna har unghästar i ett utbildningssystem.

Framtiden

Minskad hästtillgång?

Det finns ingen exakt siffra på totalantalet hästar i Sverige. Undersökningar visar på en variation mellan knappt 264 000 hästar, enligt uppgifter från avelsorganisationernas register, och 362 700 hästar, enligt en stor enkätundersökning år 2010.

Under åren 2008-2013 har både det danska och svenska varmblodet (SWB) tappat betäckningar, se fig 2. Antalet födda föl (SWB) åren 2009-2013 ligger mellan 58 och 67 % (medel 62,2%).

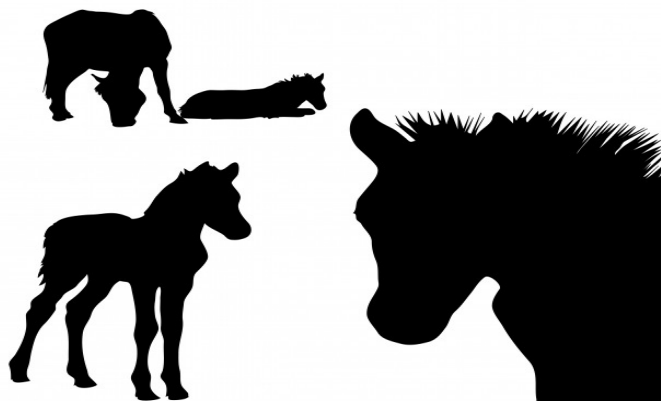
Figur 2. Totalt antal betäckningar med danska varmblodshingstar respektive svenska varmblodshingstar. För de svenska varmblodshingstarna år 2008 inklusive hingstar med betäckningsbevis (totalt 70 betäckningar).

Övriga Europa har haft en liknande nedgång av betäckningarna under motsvarande tidsperiod. Under år 2014 ökade betäckningarna inom SWB med 12 % sedan föregående år, medan de danska betäckningarna fortsatte att minska. Alla raser som redovisar sin statistik hos Svenska Hästavelsförbundet (SH) visar liknande betäckningssiffror under åren 2008-2013.

Antalet importerade hästar ökade i antal mellan åren 2004 och 2010.

Avelsinriktning?

Något specifikt avelsmål för en häst passande hobbyryttare och ridskolor finns inte, men det står beskrivet i avelsmålet för den svenska varmblodiga hästen att den även ska passa för ridskolebruk och som ren fritidshäst för promenadridning. Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga Hästen (SWB) har undersökt viljan att dela avelsmålet i helt separata mål för dressyr- respektive hopphästar samt om hänsyn skulle tas till temperament och exteriör i avelsvärderingen. Bakgrunden till den studien var att den största delen av de som rider och nyttjar svenska varmblod är fritidsryttare och hobbyryttare.

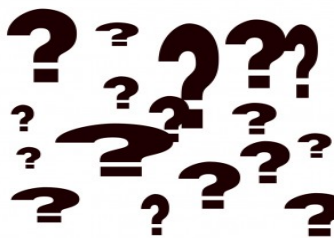

Ett fokus i studien var vilket temperament som skulle eftersträvas för kategorierna tävlingshästar, hobbyhästar och ridskolehästar. Internationella och nationella ryttare angav vinnarinstinkt som viktigt, till skillnad från hobbyryttare och ryttare som tävlar på lokal nivå som i stället angav tålmodighet och vänlighet.

Trender på ridskolan?

Trender på ridskolan är svårt att sia om, men det har i flera nulägesanalyser och omvärldsbeskrivningar som gjorts de senaste åren framkommit att hästnäringen behöver arbeta mer med framtidsorienterande och tillväxtrelaterande analyser samt samverka mellan sport och spel, bredd och elit. Det har skett en förändring från att kunden själv sökte upp ridskolorna till att ridskolan själv måste agera och vara synlig och bemötande och kund/medlemsomhändertagande är frågor som behöver prioriteras.

Frageställningar för att väcka tankar inför temadagen

Hur kommer den svenska ridskolan att förändras fram till år 2020?

Hur kommer den svenska ridskolehästen att se ut år 2020? Vilka raser kommer att efterfrågas? Härstamningar? Svenskfödda eller importerade?

Hur kommer/bör vi rekrytera ridskolehästar i framtiden?

Behövs en svensk ridskolehästavel?

Behöver, och i så fall hur,

ridskolorna hjälp vid rekryteringen av ridskolehästar?

Bilaga 3. Scenarier för framtida ridskoleverksamhet

Scenario skrivet av Lars-Gösta Nauclér

Detta inledande scenario framfördes av Lars-Gösta Nauclér som en power point-presentation.

”Rekrytering av ridskolehästar fram till 2020.

Med anledning av en förmodad bristsituation på ridhästsidan skrevs följande scenario över den svenska ridskolans utveckling fram till 2020, det år som är överblickbart med utgångspunkt från dagens låga betäckningssiffror i Sverige och i Europa.

2015	Ridskolan har ett reservkapital i form av underutnyttjade hästar som kommer att användas.
2016	Prisökningen på ridhästar är tydlig. Ridskolan kommer att rekrytera äldre hästar och låna/byta med varandra.
2017	Prisökningen fortsätter. Ridskolan kommer att rekrytera andra hästar än tidigare, nordsvenska kallblod och islandshästar.
2018- 2020	Hästbristen är påtaglig och ridskolan kommer att tvingas välja väg. I storstäderna finns utrymme för den klassiska ridskolan med högre priser. I områden med mindre underlag kommer verksamheten att bedrivas med inblandning av kallblod, travhäst och fullblod.”

Scenario 1

Ridklubben Ugglan

Året är 2020 och ridskolechefen Thiede man Tygel och dennes sambo Martin Gal har genom att känna av trender och lyssna in kundernas önskemål varsamt lyckats skapa en modern framgångsrik ridskola utan att för den skull tappa varken den lärdom eller tradition som generationer av hästkarlar har byggt upp. Ridskolans nya ägarpar förvaltar gamle Stig Bygels livsverk, en ridskola som för fem- tio år sedan var i framkant för ridskolorna av den så kallade svenska modellen.

Den nya svenska hästen, som är framavlad för att passa de allra flesta ryttarna, har blivit populär bland ridskolorna och utgör stommen även i Ridklubben Ugglans hästbestånd. Högkvalitativa ridskolor likt Ridklubben Ugglan fostrar nya generationer av tävlingsryttare, som går över till sporthästar när de är mogna för det.

Ridskolan har en del traditionella ridgrupper på kvällstid, men kunderna har mer och mer efterfrågat individanpassade lektioner och tider. Flera morgongrupper finns, men exemplen är många på olika grupper dagtid. Det finns till exempel en mammagrupp för föräldralediga, med tillgång till barnpassning. Ett kamratgäng bestående av nattarbetande sjuksköterskor har bildat en annan grupp som rider tidigt på eftermiddagen.

Dessutom är det många kunder som bokar upp sig för privatlektioner, eller mindre grupper som bokas lätt överskådligt via online-bokningen. När en elev bokar en lektion, signerar den lektionen privat eller öppen. En privat tid är därefter stängd, medan en öppen tid kan bokas av

ytterligare maximalt tre elever. Priset anpassas automatiskt i systemet efter antalet deltagare. Uppsittningarna har ökat tack vare en stor andel spontant bokade lektioner.

Datorn har i allra högsta grad blivit ett stort hjälpmedel. Det administrativa, allt från online-bokning av lektioner till fakturering finns smidigt i samma system. Tack vare detta hinner Thiede man Tygel rida fler hästar per dag, vilket skänker honom stor glädje och självklart är av stor betydelse för ridskolan. Ridskolan kan utbilda och därefter skola in unga hästar, de formar hästarna efter deras behov och hästarna har visat en god hållbarhet i detta system. Både Thiede man Tygel och Martin Gal är mycket nöjda med ridskolans upplägg och känner stor tilltro till framtiden.

Scenario 2

Stall Stjärnan

Året är 2020 och Systrarna Stella och Tindra Himmel driver Stall Stjörnubjartu, Stall Stjärnen till vardags. Namnet till trots finns det betydligt fler nordsvenska hästar än islandshästar på ridskolan. Stella har ridit sedan barnsben, främst på de islandshästar som fanns uppstallade i det närliggande stallet. Tindra är i grunden kock men efter att ha konstaterat att livet är för kort för att stressas bort i ett restaurangkök var Tindra positiv till Stellas affärsidé, att starta en ridskola uppbyggd kring upplevelser.

Verksamheten består av så mycket mer än lektioner i grupp, både på bana och i terräng. Det är främst ridningen ut i naturen som lockar kunderna. En stor del av verksamheten består även av utbildning i skötsel av hästar och stall. Körningen är också populär, men systrarnas signum har blivit de upplevelsepaket de har skapat.

Ha hand om din egen kolonilott, odla närproducerat, ”Min häst för en dag”, ja, uppslagen och idéerna är många hos de kreativa systrarna. Konceptet som systrarna valt att döpa till ”Kocka och fixa” är väldigt populärt, speciellt hos kompisgäng och barnfamiljer. Först lagar kundgruppen maten tillsammans med Tindra, äter tillsammans, för att sedan ”fixa och greja” i stallet, det vill säga ta hand om den häst de ska rida eller köra, för att avsluta med ridning/körning.

Konceptet med bokad ridning kombinerat med lunch eller fika blev snabbt populärt hos kunderna. För att inte tala om ridning kombinerat med chokladprovning eller vinprovning. Det går att boka olika upplevelser på relativt kort varsel, vilket blivit enormt uppskattat – kunden kan komma iväg på sin upplevelse i princip direkt. Systrarna säljer många presentkort, framförallt innan jul och uttaget av de upplevelserna är relativt spritt under året.

Eftersom hästarna går i ett Active Stable® krävs en minimal arbetsinsats vad gäller stallskötseln. Tiden lägger Stella exempelvis hellre på kundkontakter och att skapa nya idéer till verksamheten. Både Stella och Tindra är toppbloggare på en stor bloggportal och driver en välkänd podcast. Detta tar tid, men i gengäld genererar det kunder tack vare att systrarna är så aktiva på sociala medier.

Bilaga 4. Tidsschema för workshop

13.00-13.35 Seminarium

Dagens situation och framtidsspaning inklusive scenarier. Scenarierna är enbart för inspiration.

13.35-14.50 Gruppdiskussioner

Kaffe finns framställt i hallen från och med kl. 14.00.

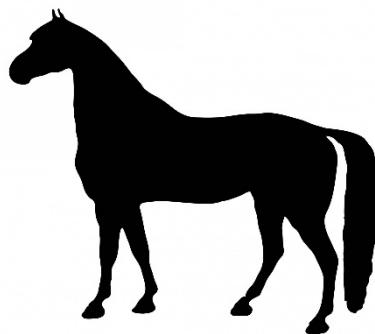
Råd för tidsdisposition; använd ungefär halva tiden till er fråga och resterande tid till övriga frågeställningar.

Tanken är att gruppen redogör för sin huvudfråga samt utifrån det gruppen har kommit fram till i frågan, vad det kan få för konsekvenser för de andra fyra frågorna.

Skriv med fördel en kort redovisning på blädderblocksblad. För gärna anteckningar. De emottages tacksamt efteråt, märkta med gruppnummer.

Bensträckare 10 min innan redovisningar.

15.00-16.00 Redovisning

DISTRIBUTION:

Sveriges Lantbruksuniversitet Swedish University of Agricultural Sciences

Hippologenheten Department of Equine Studies

Box 7046 750 07 UPPSALA Box 7046 750 07 UPPSALA

Tel: 018-67 21 43 Tel: +46-18 67 21 43
